

ONDERZOEK DOOR
HEMBYSE ARCHEOLOGIE :
Ronse, Viermaartlaan



Voorliggend document is een:

- | | |
|---|-------------------------------------|
| Historisch/archeologisch onderzoek | ☐ |
| Verslag van resultaten (archeologienota of nota) | ☒ |
| Aanvraag toelating vooronderzoek | ☐ |
| Aanvraag onderzoek i.k.v. wetenschappelijke vraagstelling | ☐ |
| Programma van Maatregelen (archeologienota of nota) | ☐ |
| Archeologierapport (vlakdekkende opgraving) | ☐ |
| Eindrapport (vlakdekkende opgraving) | ☐ |
| Privacyfiche (enkel AOE) | ☐ |
| Ander: | ☐ |

MAATREGELEN :

zie pvm

INHOUDSOPGAVE

1	Administratieve gegevens.....	4
1.1	Situering van het onderzoeksgebied.....	4
1.2	Projectcodes of ID nummers.....	6
1.3	Betrokken actoren.....	7
1.4	Bewaring van de data	8
2	Staat van het onderzoeksgebied	9
2.1	Afbakening	9
2.2	Geplande toestand.....	10
2.2.1	Originele gewestplan	11
2.2.2	RUP/PRUP/BPA ?	11
2.2.3	Beschrijving geplande werken.....	12
2.2.3.1	Algemene beschrijving.....	12
2.2.3.2	Impact van de geplande werken	13
2.3	Bestaande toestand.....	14
2.3.1	Gekarteerd landgebruik.....	14
2.3.2	Gekarteerde bodembedekking.....	15
2.3.3	Plaatsbezoek	16
2.4	Het archeologietraject.....	23
2.4.1	Beslissingsboom	23
2.4.2	Onderzoeksopdracht.....	24
3	Landschappelijke ligging.....	26
3.1	Algemeen.....	26
3.2	Traditionele landschappenkaart.....	26
3.3	Hydrologie	28
3.4	Topografie	29
3.4.1	DHMOVII, 2013-2015	29
3.4.2	Hoogteprofiel	31
3.4.3	Hillshade	33
3.5	Erosiegevoeligheid	33
3.5.1	Potentiële erosiegevoeligheid per perceel.....	34
3.5.2	Afgeleide erosiegevoeligheidskaart.....	34
4	Aardkundige situering	36
4.1	Vraagstelling	36
4.2	Geologie en sedimentologie van het onderzoeksgebied	36
4.2.1	Uitgangspunt	36
4.2.2	Geologisch 3D-model.....	37
4.2.3	Sedimenten uit het Tertiair	38
4.2.4	Sedimenten uit het Quartair	40

4.3	Bodemkundige situering	43
4.3.1	Bodemkaart van België	43
4.3.2	WRB Soil Units.....	45
4.4	Controle van de data.....	46
4.4.1	Referentieprofielen (DOV)	46
4.4.2	Gekende boringen in de DOV	46
4.4.3	Controleboringen	48
4.4.4	Bodemonderzoeken	51
5	Historische en archeologische data.....	54
5.1	Archeologische data	54
5.1.1	Gekende archeologische data.....	54
5.1.2	Bekrachtigde archeologienota's	56
5.2	Historische data	59
5.2.1	Algemene historische situering	59
5.2.2	Landboek (1684).....	63
5.2.3	Kaart van Villaret (1748).....	64
5.2.4	Atlas van Ferraris (1777)	65
5.2.5	Atlas der Buurtwegen (1840)	66
5.2.6	Vandermaelen kaarten (1846-1854).....	67
5.2.7	Popp-kaarten (1830 – 1842)	68
5.2.8	Topografische kaart NGI, 1873	69
5.2.9	Topografische kaart NGI, 1939	70
5.2.10	Topografische kaart NGI, 1969	72
5.2.11	Orthofoto uit 1971	73
5.2.12	Orthofoto uit 1990	74
5.2.13	Orthofoto uit 2003	75
6	Dataset en waardering	76
6.1	Bestaande data.....	76
6.2	Ontbrekende data	77
6.3	Waardering	78
7	Literatuuroverzicht	80
7.1	Naslagwerken	80
7.2	Online bronnen	81
8	Lijst van figuren	82

1.1 Situering van het onderzoeksgebied

94379 94979 95579

159566

158966

158366

HEMBYSE

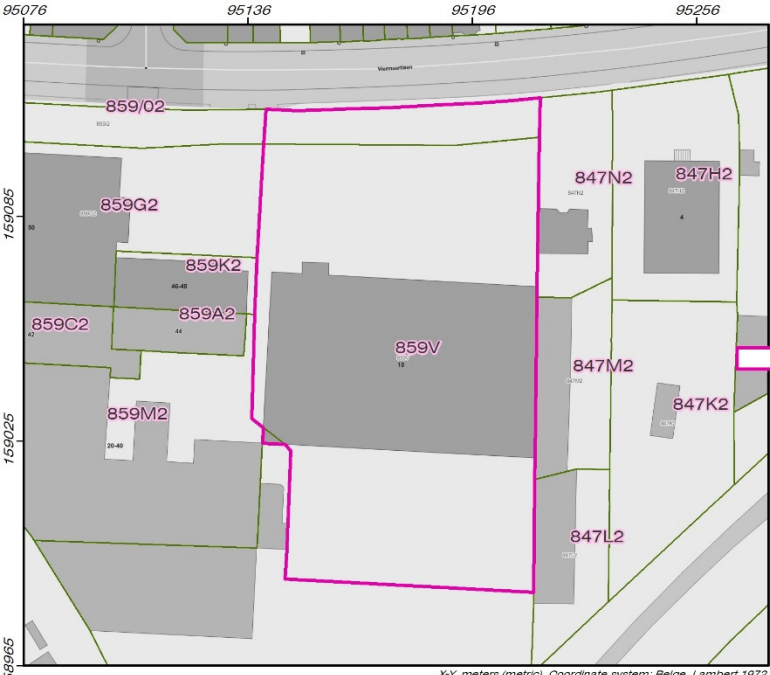
- 2022 H 9
- Aanmaakdatum van plan nr. 001 1/08/2022
- Onderwerp: topografische situering

310 meter

Afdrukschaal (A5) 1:10.000

X-Y, meters (metric). Coordinate system: België, Lambert 1972.

Kadastrale situering	Afdeling	2
	Sectie	D
	Percelen	859V, OD, 859M2 (partim)

 HEMBYSE - 2022 H 9 - Aanmaakdatum van plan nr. 002: 1/08/2022 - Onderwerp: kadastrale situering Viermaartlaan 30 meter Afdruckschaal (A5) 1:1.250 X-Y; meters (metric). Coordinate system: België, Lambert 1972.	
Datum van toekenning van de onderzoeksopdracht aan Hembyse bv	1 juli 2022
Situering van de opdracht binnen het archeologietraject	Archeologienota
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013. Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.
Opgemaakt volgens :	De Code van Goede Praktijk (hierna: CGP) voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en voor het gebruik van metaaldetectoren, werd op 11 december 2015 door de bevoegde minister vastgesteld. Sinds 1 april 2016 vervangt de Code van Goede Praktijk definitief de archeologische Minimumnormen. Sinds 1 april 2019 geldt versie 4.0 van de Code.
Duur van de opdracht	5 werkdagen
Kostprijs van de opdracht (enkel zichtbaar in privacyfiche)	

1.2 Projectcodes of ID nummers

	Projectcode	ID nummer
Bureaustudie (ifv verkaveling)		
Bureaustudie (ifv sloop)		
Bureaustudie (ifv stedenbouw)	2022 H 9	
Landschappelijk bodemonderzoek		
Verkennde boringen		
Waarderende boringen		
Prospectie met ingreep in de bodem		
Opgraving		
Interne projectsigle Hembyse BV	RON-VIE	

1.3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse BV (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
Veldwerkleider	Bart De Smaele	
Assistent-archeoloog/archeologen		
Aardkundige, assistent-aardkundige	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Conservator		
Natuurwetenschapper		
Geofysicus		
Materiaaldeskundige		
Fysisch-antropoloog		
Andere (regio)specialisten		
Initiatiefnemer en zakelijkrechthouder (enkel zichtbaar in de privacyfiche)		
	Privaatrechtelijk	☒
	Publiekrechtelijk	☐
Omgevingsvergunning(en):	Verkaveling van gronden (verkaveling)	☐
	Verkaveling van gronden (sloop)	☐
	Stedenbouwkundige handelingen (slopen)	☒
	Stedenbouwkundige handelingen (bouwen)	☒
Bevoegde overheid	Vlaamse Overheid, Agentschap Onroerend Erfgoed: Werkgebied WA1	☒
	Onroerenderfgoedgemeente:	☐

1.4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gentbrugge, 2022
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	240
Bibliografische referentie	De Smaele B. & Pieters H., 2023. <i>Archeologienota naar aanleiding van de herinrichting van de site Viermaartlaan 10 te Ronse</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 240, Gentbrugge.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Bewaring archeologisch ensemble	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Gebruiker van het archeologisch ensemble	Hembyse BV Vogelhoekstraat 25A 9050 Gentbrugge
Bevoegde IOED/OEGemeente	IOED Vlaamse Ardennen
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	SOLVA Archeologisch Depot

2 Staat van het onderzoeksgebied

2.1 Afbakening

Na het toekennen van de uitvoering van de onderzoeksopdracht aan Hembyse Archeologie is de eerste stap het bepalen van de exacte afbakening waarbinnen het desbetreffende onderzoek dient te worden uitgevoerd. De cartografische weergave daarvan kan worden teruggevonden in de administratieve fiche. De werkelijke staat (niet alleen stoffelijk, maar ook wat betreft eigendom, pachtovereenkomsten, uitvoeringstermijnen, financiële implicaties, enz.) van het onderzoeksgebied is immers één van de parameters op basis waarvan het correcte archeologietraject wordt bepaald (zie verder).

Het onderzoeksgebied is een (op kaart) afgebakend geheel, waarbij de afbakening op basis van een aantal parameters gebeurd is. Het onderzoek spitst zich toe op alle data binnen dit afgebakende geheel, maar in functie van de specifieke data-assessment (bijvoorbeeld landschappelijke of historische data) worden ook gegevens buiten dit geheel in rekening gebracht.

Het onderzoeksgebied is middels een polygoon (shapefile: *.shp-bestandsformaat, opgemaakt het GIS-platform ArcGIS), afgebakend op basis van de kadastrale kaart en/of het GRB, tenzij anders beschreven.

9

Terminologie: het is belangrijk om te weten dat:

- het “onderzoeksgebied” is het specifieke geheel binnen deze afbakening.
- de “onderzoekszone” is het ruimere regionale kader waarbinnen data ingezameld wordt, dit kader varieert van onderzoeksgebied tot onderzoeksgebied.
- het “projectgebied” is het deel van het “onderzoeksgebied” waarbinnen de initiatiefnemer de geplande werken wil laten plaatsvinden.

Deze terminologie wordt niet gespecificeerd in de CGP en is dus niet bindend.

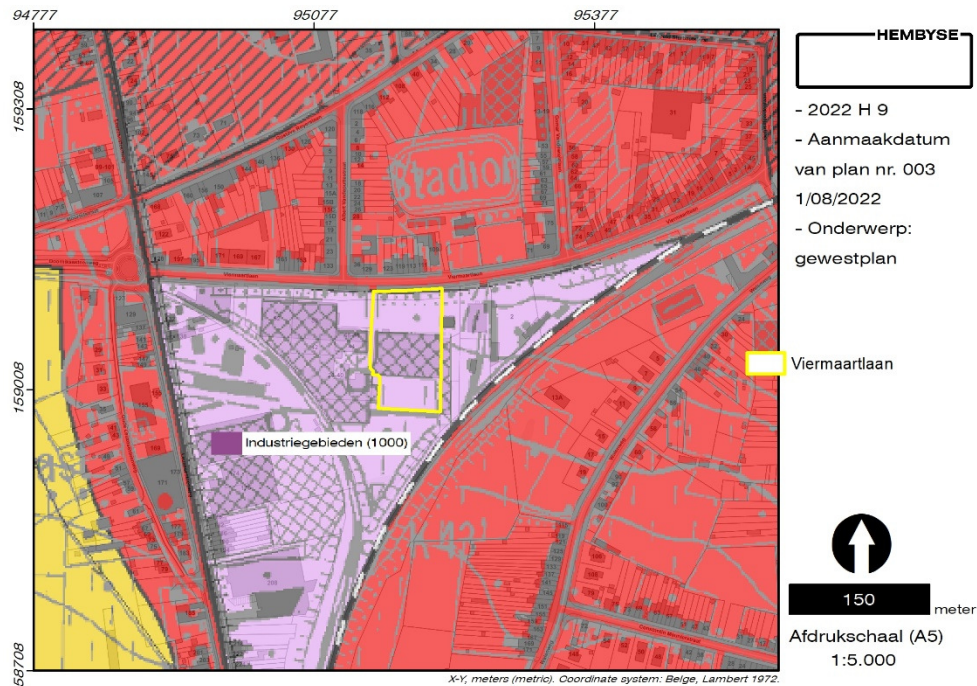
2.2 Geplande toestand

Binnen dit afgebakende onderzoeksgebied wordt een nieuwe ontwikkeling gepland, die gebonden is aan een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden of voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen. De mogelijkheden tot ontwikkeling van een welbepaald gebied zijn beperkt door de ruimtelijke verordenende plannen, die vanaf de jaren 1960 van de 20^e eeuw opgemaakt zijn om de ongebreidelde aanwas van gebouwen en de inname van de open ruimte te structureren.

In 1962 werd via de "Wet op de Stedebouw" beslist tot de opmaak van een nationaal plan, streekplannen en gewestplannen. De gewestplannen zouden waar nodig aangepast en verder gedetailleerd kunnen worden door algemene plannen van aanleg (APA) en bijzondere plannen van aanleg (BPA). Er werden 48 afzonderlijke plangewesten aangewezen en hoewel meestal wordt gesproken over "het gewestplan", bestaat het in realiteit dus uit verschillende deelplannen, die elk afzonderlijk werden goedgekeurd tussen 1976 en 1980.

2.2.1 Originele gewestplan

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen het originele gewestplan Oudenaarde uit de jaren 1970 van de 20^e eeuw. Het onderzoeksgebied bevindt zich volgens dat gewestplan volledig binnen een industriezone.



Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.

Het gewestplan is een verouderd planningsinstrument dat van kracht is op die plekken waar het niet vervangen werd door een nieuwer plan. De meest recente gewestplannen dateren van het jaar 2000. Hierna zijn de bestemmingen van het gewestplan op vele plaatsen gewijzigd door de opmaak van ruimtelijke en provinciale uitvoeringsplannen en bijzondere plannen van aanleg.

2.2.2 RUP/PRUP/BPA ?

Het digitaal beschikbare gewestplan is echter enkel geschikt voor een gebruik op middenschallig niveau. In het verleden werden bestemmingsplannen aangemaakt om het oude gewestplan te verfijnen. Het huidige onderzoeksgebied is echter niet opgenomen in een jonger plan wat betreft de ruimtelijke ordening waardoor de bestemming niet gewijzigd is.

2.2.3

Beschrijving geplande werken

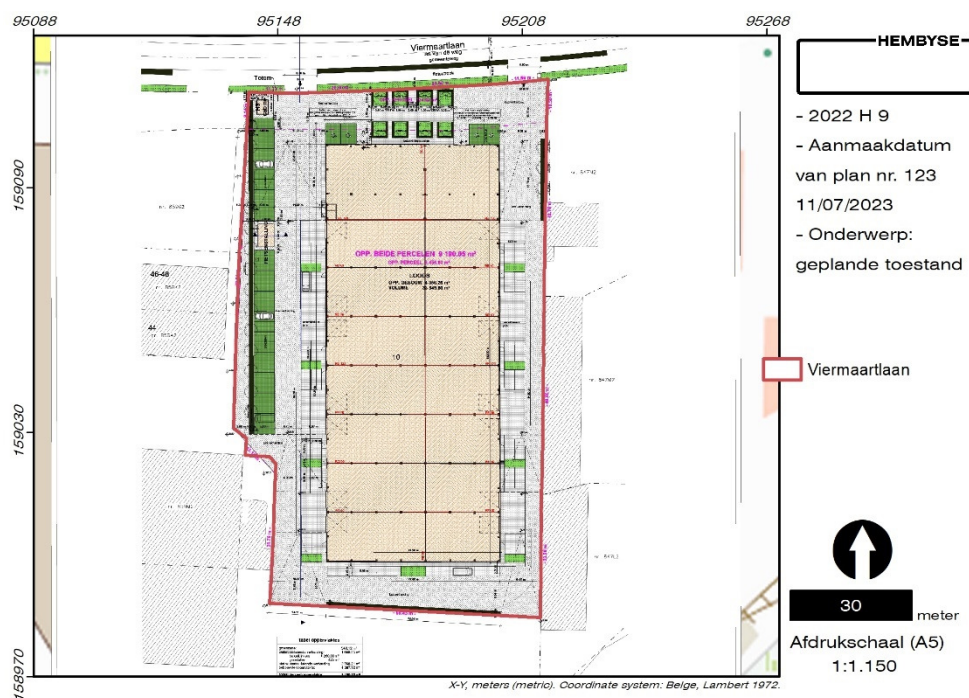
2.2.3.1

Algemene beschrijving

Binnen het kader van de ruimtelijke bestemming van het onderzoeksgebied wenst de initiatiefnemer (zie privacyfiche, enkel te raadplegen door het Agentschap Onroerend Erfgoed, nvdr.) de bestaande gebouwen van de weverij Anfibe te slopen en KMO-loodsen te bouwen.

De geplande werkzaamheden zijn heden:

- Het rooien van de bestaande vegetatie
- Het slopen van de bestaande gebouwen
- Het bouwen van 16 KMO-units
- Het bouwen van een fietsenstalling, een HS-cabine en een publiciteitstotem
- De aanleg van verharding



12

Figuur 2. Inplantingsplan ontworpen toestand.

Voor meer gedetailleerde plannen en snedes wordt verwezen naar de bijlagen van deze archeologienota.

Deze geplande werken maken de opmaak van een archeologienota, die deel uitmaakt van de omgevingsvergunning, noodzakelijk.

De geplande bouwwerken hebben een nefaste impact op de bodem in het desbetreffende gebied (cf. infra).

Op basis van de geplande werken binnen het onderzoeksgebied wordt uitgegaan van een integrale verstoring van de bodem.

Het archeologisch kennispotentieel van het gebied dient te worden bepaald, aangezien de verstoring van de bodem ook een verstoring van de daarin mogelijk aanwezige archeologische resten met zich meebrengt.

2.3 Bestaande toestand

De gekarteerde bestaande toestand van het onderzoeksgebied is niet alleen een vereist onderdeel van de archeologienota, maar is ook het uitgangspunt voor het bepalen van het correcte archeologietraject. De stoffelijke eigenschappen van het onderzoeksgebied bepalen de meerdere of mindere mate waarin een volledig archeologisch onderzoek mogelijk is. Om de bestaande toestand vast te stellen, dient in eerste instantie kaartmateriaal te worden geraadpleegd, maar indien mogelijk ook het afstappen van het terrein te worden uitgevoerd.

2.3.1 Gekarteerd landgebruik

De huidige stoffelijke situatie van het onderzoeksgebied dient te worden onderzocht om het archeologietraject correct te bepalen. Met andere woorden: welke impact heeft het huidige (meest recente kartering is 2016) bodemgebruik op het archeologietraject ?



Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.

Het grootste deel van het onderzoeksgebied staat gekarteerd als industriegebied, met in het noorden (aan de straatzijde) kleinere delen die gekarteerd worden als overige bebouwde terreinen, struikgewas en onbebouwde terreinen. Dit komt overeen met de huidige toestand (cf.

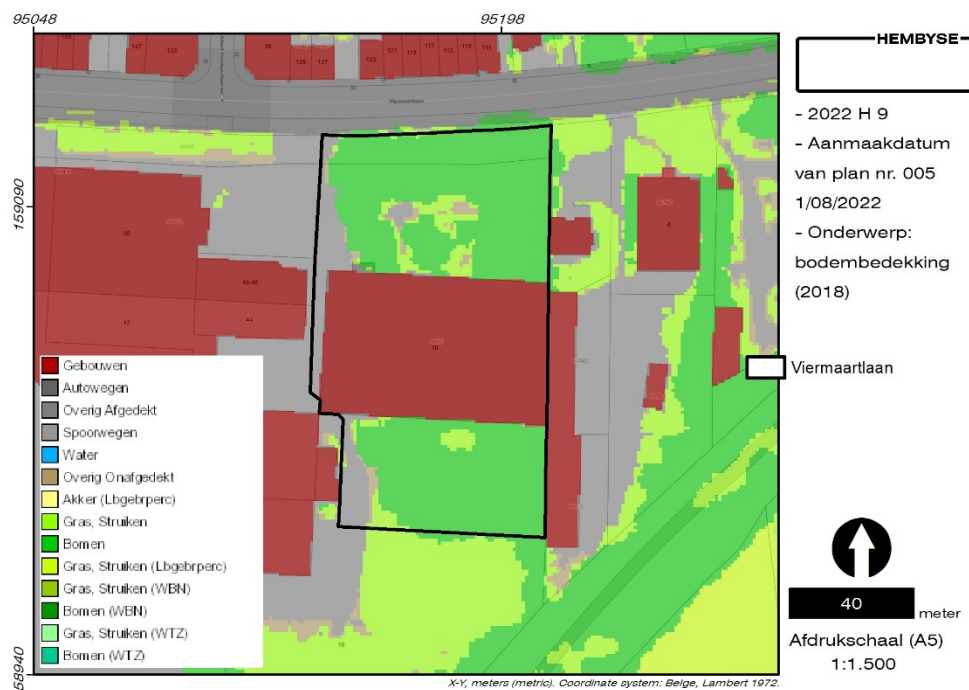
infra): het gaat de facto om de toegang tot het complex, met een groenzone aan de straatzijde.

De impact op het archeologietraject is dat het onderzoeksgebied niet beschikbaar is voor een archeologisch vooronderzoek: er is immers sprake van gebouwen en verhardingen. Het gebied is dus niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject, indien zou blijken dat veldwerken noodzakelijk zijn.

Dit gekarteerde landgebruik komt overigens volledig terug op de bodembedekkingskaart voor Vlaanderen.

2.3.2 Gekarteerde bodembedekking

Op de bodembedekkingskaart is de 21^e-eeuwse situatie grafisch weergegeven, weliswaar op een meer gedetailleerde en bijgevolg meer accurate manier. Deze kaart geeft weer op welke manier de bodem (zie §Aardkundige situering) afgedekt is.



Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.

Het centrale deel van het onderzoeksgebied is afgedekt door gebouwen; het noordelijke en zuidelijke deel zijn afgedekt door vegetatie, voornamelijk bomen. In het westen is sprake van enkele zones die “overig” afgedekt zijn, dit is de facto verharding van de toegang tot het terrein.

2.3.3

Plaatsbezoek

Op 4 augustus 2022 werd een plaatsbezoek (zie bijlage voor alle foto's van het plaatsbezoek) op de site uitgevoerd, met als doel een controle van de gekarteerde structuren binnen het onderzoeksgebied.



Figuur 5. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto. Onder: zicht op het onderzoeksgebied in noordelijke richting.

Het onderzoeksgebied bestaat in essentie uit drie delen, namelijk:

- het noordelijke deel vanaf de Viermaartlaan tot aan de gebouwen van de weverij Anfibe
- de gebouwen van de weverij Anfibe
- Het zuidelijke deel vanaf de gebouwen van de weverij Anfibe tot aan het gedempte afvalwaterbekken (belendend perceel)

Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied bestaat voor een deel uit een scherpe, volledig overwoekerde (allerlei planten, zoals taxus, hazelaar, laurierkers, braam, liguster, ...) talud aan de straatzijde, die zijn oorsprong vindt in de eertijds aanwezige spoorwegbedding (cf. infra). het vlakke terrein tussen de talud en de gebouwen van de weverij bestaan voor 1/3 uit parking (verharding van steenslag, met centraal een oude robinia) en 1/3 uit een volledig overwoekerde groenzone. De parking en de groenzone zijn van elkaar gescheiden door een haag van leylandcipressen, de groenzone zelf moet een grasveld geweest zijn, dat heden volledig overwoekerd is met brandnetel, braam, laurierkers en opschot van berk. Opvallend zijn de twee oude Japanse Notenbomen en een relatief oude zilverberk. Het lijkt er op dat deze groenzone in de jaren 1980 is aangelegd, maar al enkele jaren niet meer onderhouden is.



Figuur 6. Zicht op het noordelijke deel van het onderzoeksgebied.

De gebouwen van de weverij Anfibe bevinden zich centraal in het onderzoeksgebied, het gaat om productiehallen met de weefmachines nog in situ. De hallen worden gedragen door stalen balken op funderingszolen, het gebouw snijdt in de helling van het terrein en het zuidelijke deel is naar alle waarschijnlijkheid ook onderkelderd¹.

¹De grondeigenaar deelde stellig mee dat er geen ondergrondse structuren aanwezig waren, ook al waren deze aan de buitenzijde van het gebouw middels toegangen en mangaten zichtbaar.



Figuur 7. Zicht op de gebouwen van de weverij Anfibe. Onder: toegang tot ondergrondse structuren die niet toegankelijk waren.

Tijdens het plaatsbezoek van de firma BASC voor de opmaak van het sloopopvolgingsplan, konden de kelders wel bezocht worden. Er is sprake van:

“[toch wel een aanzienlijke kelder (achteraan komt deze mogelijks gelijk met MV) zit met een oppervlakte van +/- 29,5 m x 24 m.

In deze kelder staan er nog 3 tanks (zie foto) van +/- 5.000 l. De kelder is half voorzien van een betonnen vloer, de andere helft is steenpuin/assen/rommel. Proper zit dit er echt niet uit, zeker niet in de zones van de tanks. Op sommige plaatsen hebben we asbestbrokstukken gevonden op de grond tussen het puin.] [Er is ook nog een 2e kelder, die er proper uit ziet (+/- 23 x 2,5 m).]”²

²Met dank aan Kristof Devenijns voor de informatie.



Figuur 8. Aanduiding van de kelders. Onder: zicht op één van de tanks in de kelder.

In de meest zuidoostelijke hoek van het gebouw kon worden vastgesteld waarom er op het GRB sprake is van een hoekje van het gebouw dat zich op het belendend perceel bevindt. Het gaat om een overkapping van de toegangsweg.



Figuur 9. Zicht op de overkapping aan de zuidelijke "hoek" van de weverij.

Het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied is een zo goed als volledig verruigd terrein met centraal een ovale wadi (regenwater). Deze stond ten tijde van het plaatsbezoek volledig droog. Om deze wadi te bereiken diende een deel van de vegetatie te worden weggehakt, er was sprake van voornamelijk boswilg, vlier, hazelaar, braam, brandnetel en Koninginnekruid.



Figuur 10. Zicht op het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied.

Binnen dit zuidelijke deel van het onderzoeksgebied en vooral aan de rand van het perceel was wel sprake van enkele zeer oude populieren en knotwilgen. Er was tevens sprake van duidelijk onnatuurlijke niveauverschillen, vooral in zuidelijke en zuidwestelijke richting. Op basis van de aanwezigheid van opschietend Japanse Duizendknoop lijken deze niveauverschillen te verbinden aan het dempen van een afvalwaterbekken, net ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied (cf. infra).

Ook de rest van de gebouwen (ten westen) en de terreinen (ten zuiden) van de weverij zijn in slechte staat en verwaarloosd. Het gedempte afvalwaterbekken is voor een groot deel besmet met Japanse

Duizendknoop, de rest van de vegetatie is een ruigte van boerenwormkruid en wilg, met tegen de spoorwegtalud (niet bereikbaar) een (zuurstofarme) wadi. Er is sprake van afval, schroot, oude voertuigen en allerlei rommel.

2.4 Het archeologietraject

2.4.1 Beslissingsboom

Op basis van voorgaande parameters kan het archeologietraject worden bepaald. Dit gebeurt op basis van de "*Beslissingsboom voor verplicht archeologisch onderzoek bij het aanvragen of verlenen van vergunningen*". In dit geval zijn de "*Criteria bij een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden*" van toepassing:

Er is een omgevingsvergunning vereist/met vergunningsplichtige bodemingreep/niet in GGA/niet binnen gabarit lijninfrastructuur/niet binnen beschermde archeologische site/niet in VAZ/perceelsoppervlakte is groter dan 3000m²/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 1000m²/geen bestaande lijninfrastructuur en aanhorigheden/niet in woon- of recreatiegebied/aanvrager privaatrechtelijk/vergunningsplichtige bodemingreep is groter dan 5000m²/niet gelegen in agrarisch gebied

⇒ **Een archeologienota is noodzakelijk**

De opmaak van de noodzakelijke archeologienota kan ofwel in een regulier, ofwel in een uitgesteld archeologietraject gebeuren.

Het reguliere archeologietraject bestaat uit 1. een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem en indien noodzakelijk 2. een vooronderzoek met ingreep in de bodem.

1. Een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat uit een bureauonderzoek en indien noodzakelijk niet-intrusief vooronderzoek op terrein (terreininspectie, controleboringen, ...).
2. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem bestaat uit één of meerdere intrusieve vooronderzoeken.

⇒ **De volgende parameter bepaalt het huidige archeologietraject: het te ontwikkelen gebied is omwille van bomen en een bestaand industriegebouw niet beschikbaar voor een regulier archeologietraject.**

Op basis hiervan kan de huidige onderzoeksoopdracht worden gedefinieerd.

2.4.2 Onderzoeksopdracht

Op basis van het afgebakende archeologietraject en de situering binnen dit archeologietraject is de huidige opdracht voor de onderzoekers van Hembyse Archeologie het opmaken van:

Bureaustudie/historisch onderzoek	☒
Landschappelijke boringen	☐
Verkenkende en waarderende boringen	☐
Proefput in functie van steentijdsites	☐
Metaaldetectie/geofysisch onderzoek	☐
Veldkartering	☐
Proefsleuven/proefputtenonderzoek	☐
Vlakdekkende opgraving	☐
Andere: controleboringen	☒

Dit onderzoek of de combinatie van onderzoeken is een assessment van data, dat leidt tot een archeologische waardering van het onderzoeksgebied en een confrontatie met de geplande werken, waardoor een programma van maatregelen kan worden opgemaakt.

24

Het bereiken van dit onderzoeksdoel, het genereren van data en het opleveren van de onderzoeksdata, gebeurt strikt volgens het door AOE uitgestippeld methodologisch kader. Het archeologisch onderzoek in zijn geheel, hier benoemd als de “onderzoeksopdracht”, dient te voldoen aan het kader van basisvoorschriften die in de Code van Goede Praktijk (verder: CGP) zijn beschreven. De *“CGP voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren”* wordt gaandeweg aangepast en vernieuwd, waarbij dient te worden vermeld dat in dit dossier gebruik gemaakt wordt van de vigerende versie van de CGP op het moment van gunning van de opdracht, tenzij anders beschreven.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

1. Kan er op basis van de bestaande dataset bepaald worden of er archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites (“vindplaatsen”) aanwezig zijn ? Zo ja:
2. Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

Zoals altijd is de theorie eenvoudiger dan de praktijk en in die zin is een afwijking op de theorie ook het meest interessante. De CGP document is immers opgesteld om een realistisch werkinstrument te zijn waarop afwijkingen mogelijk moeten zijn. De meeste afwijkingen blijken pas noodzakelijk tijdens de uitvoering van een prospectie met ingreep in de bodem, er moet dus steeds een “speelruimte” tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten echter wel worden gemeld en gemotiveerd.

Zijn er in het huidige onderzoek afwijkingen op de
CGP noodzakelijk geweest ?

JA

☐

NEE

☒

25

Motiveer indien nodig:

Opgelet: data die niet relevant zijn voor de waardering van het huidige onderzoeksgebied worden niet in dit dossier opgenomen, tenzij anders vermeld.

3 Landschappelijke ligging

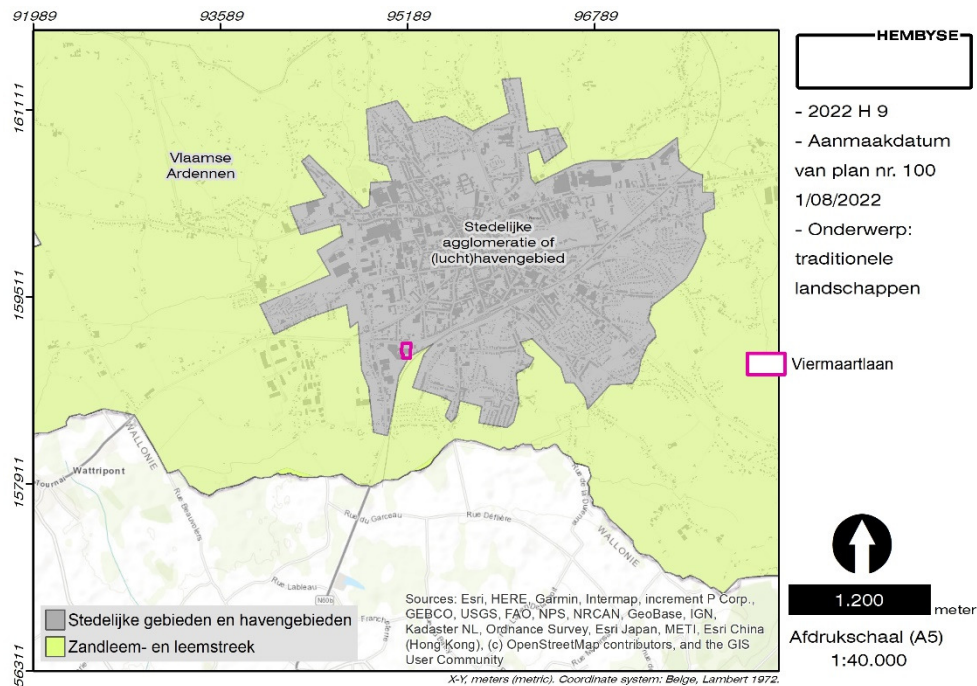
3.1 Algemeen

Het landschap waarbinnen het onderzoeksgebied zich bevindt, is het resultaat van geomorfologische processen. In dit deel van de archeologienota worden de exogene geomorfologische processen belicht, die middels hun onderlinge wisselwerking *een* invloed hebben gehad op de vorming van het landschap en de relatie tot de mens. Hierbij wordt de traditionele landschappenkaart als uitgangspunt genomen, waarna de exogene landschapsvormende processen vanuit hydrologische (water), topografische (reliëf) en erosieve invalshoeken worden belicht. Sedimenten, gesteenten en bodems (voornamelijk glaciale, periglaciale processen) worden belicht in §*Aardkundige situering* van dit dossier.

3.2 Traditionele landschappenkaart³

Het uitgangspunt voor het assessment van de landschappelijke data is de Traditionele Landschappenkaart. Op deze kaart wordt het onderzoeksgebied gekarteerd op de rand van de stedelijke agglomeratie van Ronse en de Vlaamse Ardennen, dat deel uitmaakt van de Vlaamse Zandleem- en Leemstreek.

³ Antrop 2002.



Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op de traditionele landschappenkaart.

De Vlaamse Ardennen is een heuvelachtige streek in het zuiden van de provincie Oost-Vlaanderen waarbij de hoogte schommelt tussen +88 en +145 meter ten opzichte van de TAW. De zuidelijke grens van de Vlaamse Ardennen wordt gevormd door een heuvelrij tussen de Kluisberg in het westen en de Pottenberg in het oosten. Hierbinnen bevinden zich enkele getuigenheuvels, zoals de Kluisberg, de Hotondberg, de Muziekberg en de Oudenberg. Voorbij de Pottenberg wordt de heuvelkam minder uitgesproken en ter hoogte van Geraardsbergen is deze volledig door de Dender geërodeerd. Tussen Brakel en Oudenaarde loopt een gelijkaardig, maar korter interfluvium dat eerder een afgerond plateau vormt zonder uitgesproken heuveltoppen. Wel wordt het plateau aan de noord- en voornamelijk aan de zuidzijde begrensd door steile hellingen. Beide heuvelruggen worden met elkaar verbonden door een langgerekte heuvelrug die zich van zuid naar noord uitstrekt. Deze rug start in het Henegouwse Pays des Collines en loopt tot de Pottenberg. Ronse wordt het meest beïnvloed door de Molenbeek, die ten zuiden van de Kluisberg een uitgesproken alluviale vallei betreft.

De hele streek wordt gekenmerkt door een versneden topografie met beboste heuvels enerzijds en anderzijds kleine open ruimten waarbinnen geïsoleerde bebouwing aanwezig is. Echter, ter hoogte van de stadskern van Ronse hebben grootschalige infrastructuur en een decennialange inname van de open ruimte, zonder enige duidelijke structurerende of

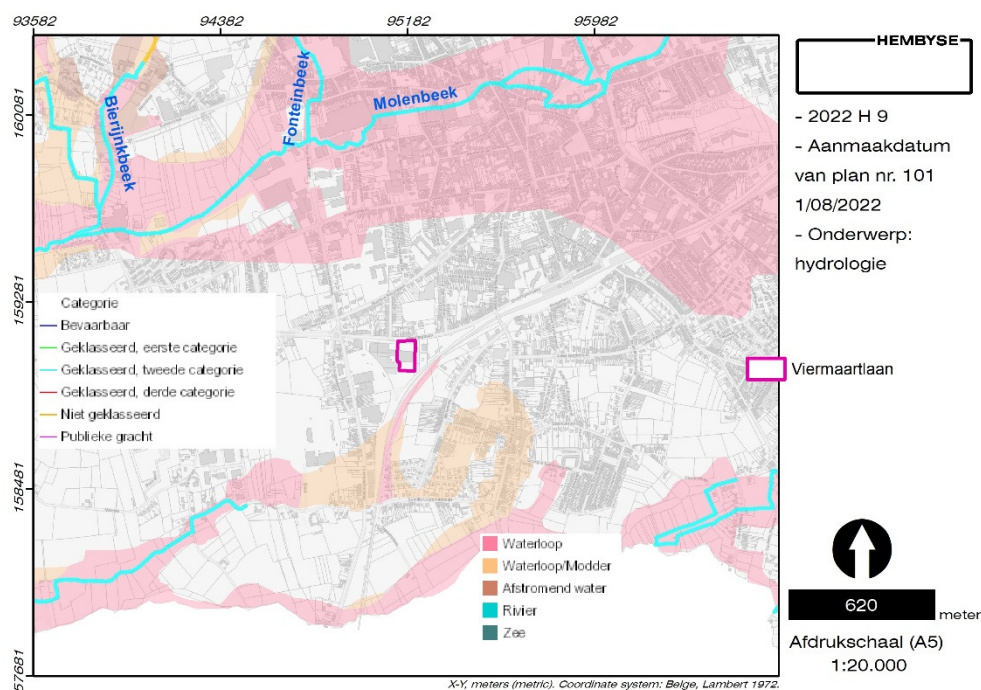
regulerende visie, voor een sterke versnippering van het landschap gezorgd. Van het traditionele landschap -dat het resultaat is van een hydrologische en geologische situatie, waarop de mens doorheen het verleden een onweerlegbare impact heeft gehad- blijft relatief weinig over.

3.3 Hydrologie

Het landschap is ten dele het resultaat van de hydrografie en de hydrologie van het land. De hydrologische cyclus beschrijft de weg die het water aflegt door de atmosfeer (in de vorm van waterdamp en wolken), naar de aarde (als neerslag), over en door de bodem (beken, rivieren en grondwater), naar een zee of oceaan en weer terug naar de atmosfeer (door verdamping). Deze cyclus heeft een impact op de waarneming van een gebied door de mens in het verleden.

De huidige hydrologie van het onderzoeksgebied is kenmerkend voor het gebied sinds 1950 en kan niet noodzakelijk naar het verleden geëxtrapoleerd worden. Een confrontatie tussen de gekarteerde van nature overstroombare gebieden en de hydrologische atlas, toont duidelijk aan dat het huidige onderzoeksgebied omgeven wordt door heel wat beken maar niet als dusdanig onder directe invloed van deze beken staat.

28



Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de geklasseerde waterlopen en de van nature overstroombare gebieden.

Net ten noorden is sprake van een van nature overstroombare zone vanuit een waterloop, met name de Molenbeek die gevoed wordt door onder andere de Bierkijn- en de Fonteinbeek. De overstromingsproblematiek van de Molenbeek -te wijten aan de grote terreinhellingen met een snelle afstroming van het water vanop de heuvelruggen naar de vallei- is heel goed gekend, maar het onderzoeksgebied zelf lijkt hieraan niet onderhevig te zijn. Het gebied ligt op de westelijke uitloper van een kleine hoogte binnen de alluviale vlakte van vernoemde beken.

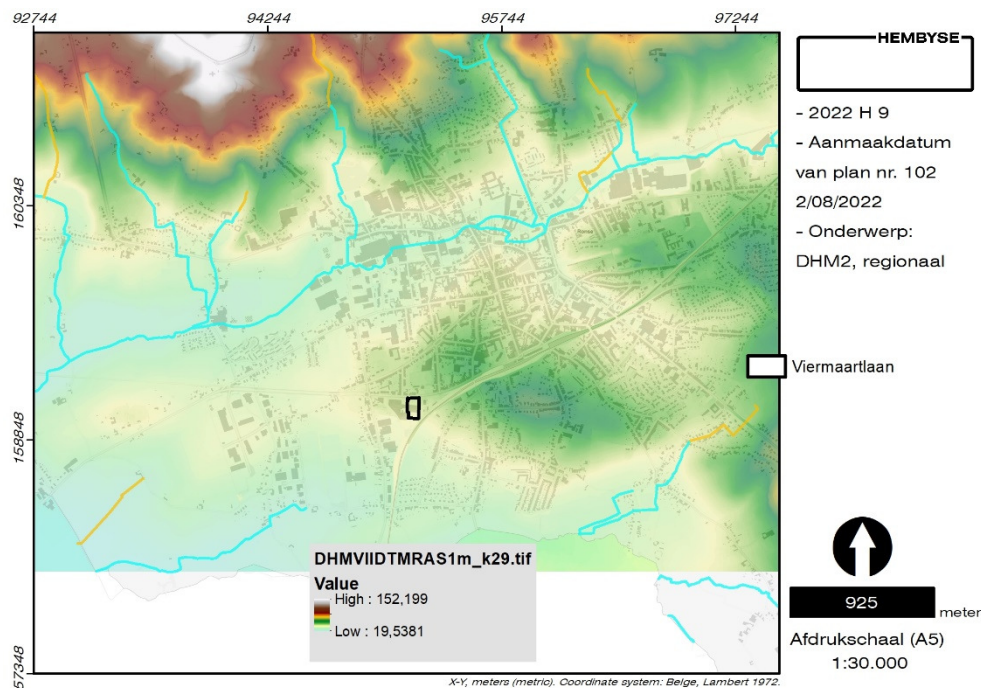
3.4 Topografie

De topografie van een onderzoeksgebied beschrijft de hoogtes van het terrein, de structuren en gebouwen op een terrein, de wegen, enzovoort. Het resultaat is een topografische kaart, die een inzicht geeft in de bovengrondse toestand van het gebied ten tijde van de opmaak van de kaart. In dit hoofdstuk wordt het reliëf van het landschap, de hydrologie en de daaruit vloeiende erosiegevoeligheid besproken. De huidige structuren aan de oppervlakte komen aan bod in § *Staat van het onderzoeksgebied* van de bureaustudie.

3.4.1 DHMVII, 2013-2015

29

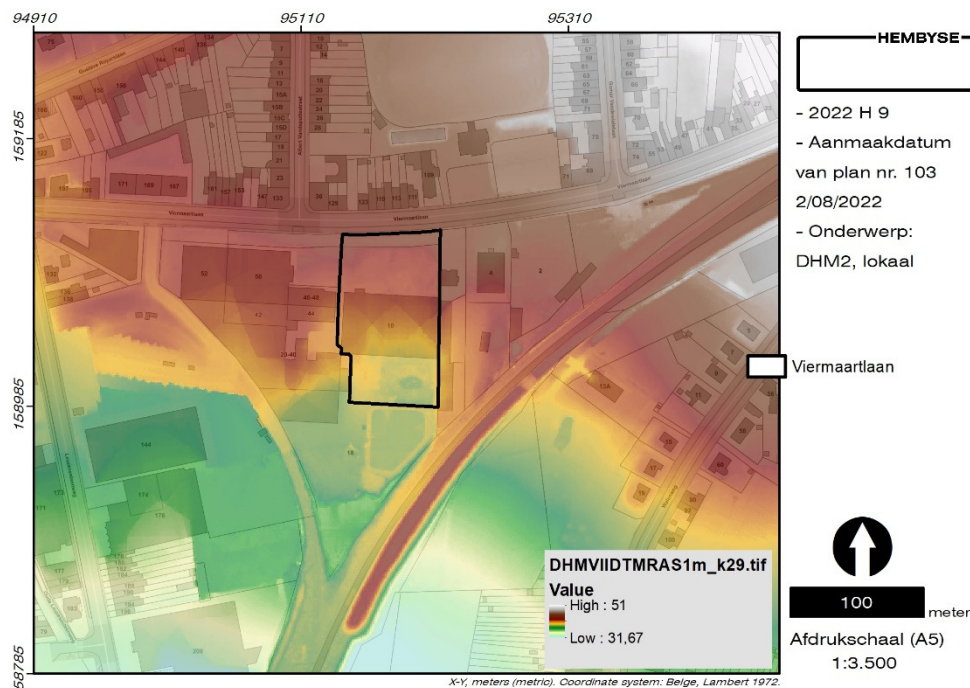
Voor een gedetailleerde weergave van de topografie wordt in eerste instantie het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen geraadpleegd. Het DHMVI geeft relatief weinig detailwerking weer, waardoor deze kaart heden niet wordt opgenomen. Op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II, met resolutie van één TAW-waarde (Tweede Algemene Waterpassing) wordt de ligging van het onderzoeksgebied in de alluviale vlakte van de Molenbeek en de Tombeekwaterloop (op het kaartmateriaal uit 1877: “Rieu Saint Martin”) duidelijk zichtbaar.



Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.

Het onderzoeksgebied ligt op een lichte verhevenheid in dit alluviale landschap. De stad Ronse heeft zich eveneens in deze alluviale vlakte ontwikkeld, voornamelijk ten noordoosten van het huidige onderzoeksgebied.

De lokale topografie toont echter voornamelijk de antropogene invloeden op het onderzoeksgebied en de omgeving.

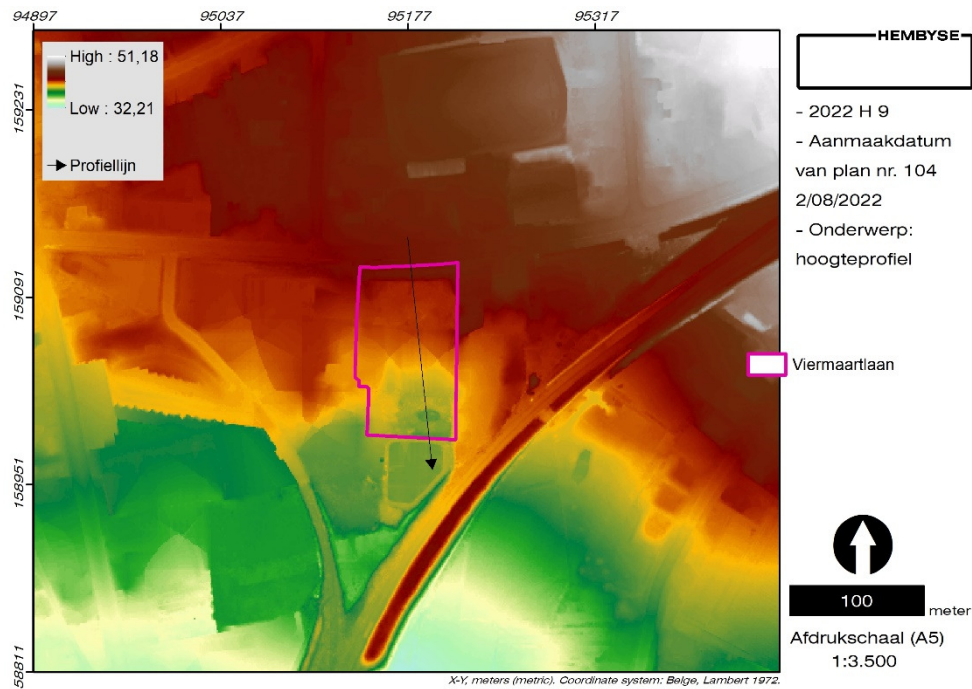


Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op het DHM VII, DTM 1m, lokale opname.

Het onderzoeksgebied ligt geprangd tussen twee spoorwegtaluds en lijkt ook aanzienlijk lager te liggen dan de Viermaartlaan zelf. Deze straat gaat echter ook terug op een spoorweg (cf. infra) ! Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied ligt duidelijk lager dan de straat en bezuiden de weverij is sprake van verschillende uitgravingen of wadi's, waarvan één ovale uitgraving binnen het onderzoeksgebied ligt.

3.4.2 Hoogteprofiel

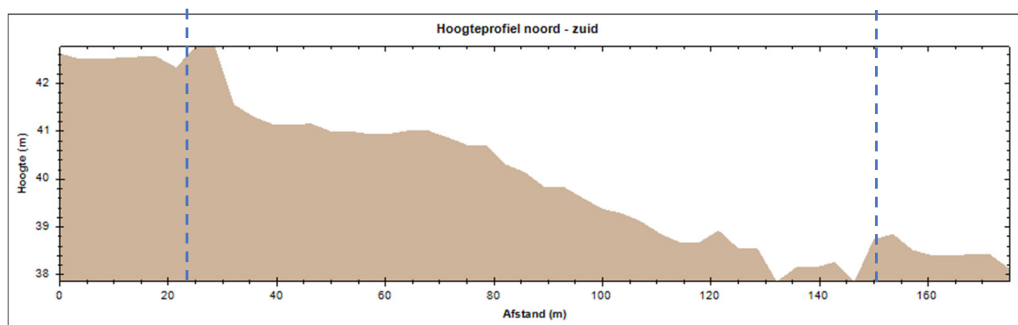
Op basis van de meetdata van het DHM VII kan een hoogteprofiel van het onderzoeksgebied gegenereerd worden. Dit geeft vanuit een andere dimensie een beeld van het hoogteverloop van de site. Er is gekozen voor een transect van noord naar zuid, beginnend in de Viermaartlaan en eindigend in het afvalwaterbekken net buiten het huidige onderzoeksgebied.



Figuur 15. Situering van het hoogteprofiel ten opzichte van het DHMVII.

Het hoogteprofiel toont in eerste instantie een talud tussen de Viermaartlaan en de groenzone in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, dit is een restant van de eertijds aanwezige spoorweg. Daarna maakt het terrein een scherp verval.

32

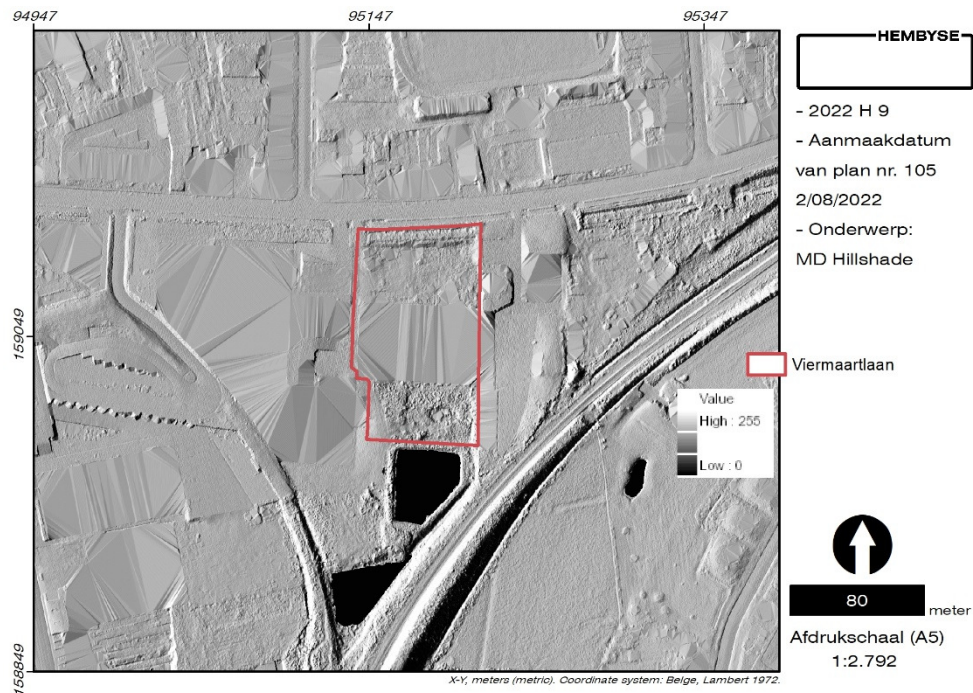


Figuur 16. Hoogteprofiel noord-zuid.

In het meest zuidelijke deel van het onderzoeksgebied is duidelijk sprake van een uitgraving (dit is de wadi, cf. §Plaatsbezoek). Het totale hoogteverschil van de site bedraagt maar liefst 5 meter (42,6 meter tot 37.6 meter TAW) !

3.4.3 Hillshade

Op de *multidirectionele hillshade* is van noord naar zuid de zeer abrupte overgang van de Viermaartlaan naar het onderzoeksgebied duidelijk herkenbaar. De groenzone ligt als het ware in een kom tussen de openbare weg en de weverij.



Figuur 17. Situering van het onderzoeksgebied op de multidirectionele hillshade.

Ten zuiden van de weverij is er sprake van een uitgraving, gedeeltelijk verborgen in de vegetatie.

In de omgeving zijn de spoorwegtaluds (west en oost) en de twee diepe afvalwaterbekkens (zuid) duidelijk herkenbaar.

3.5 Erosiegevoeligheid

Erosie is het proces van slijtage van een vast oppervlak waarbij materiaal of sediment wordt verplaatst of geheel verdwijnt. Dit proces vindt vooral plaats door de schurende werking van wind en stromend water. Erosie is een fenomeen met een natuurlijke oorzaak, menselijke activiteiten kunnen het erosieproces versterken, bijvoorbeeld door het kappen van bossen en het kaal houden van de bodem door ploegen. Erosie moet niet verward worden met vertering (zie §Aardkundige situering van deze bureaustudie). De erosiegevoeligheid van het oppervlak in onze gewesten (en tijdens het

Antropoceen, nvdr.) wordt in eerste instantie beïnvloed door de helling van het terrein (zie topografie), de hydrologie van het terrein, het sediment en de bodemkundige toestand. Deze laatste twee worden besproken in §Aardkundige situering van de bureaustudie.

De erosiegevoeligheid van een onderzoeksgebied is immers niet zelden een reflectie van de hydrologische situatie. Voor de archeoloog is de erosiegevoeligheid van een terrein belangrijk aangezien de mate waarin een gebied erodeert drastische gevolgen kan hebben voor de archeologische waarde van het gebied: wanneer een site zich in een sterk tot zeer sterk erosiegevoelig gebied bevindt, is algemeen gesteld de kans op bewaring kleiner, of is de kans op het beschadigen van dit archeologisch erfgoed groter. Anderzijds kunnen archeologische lagen door geërodeerde pakketten worden afgedekt, waarbij de kans op een goede bewaring over het algemeen verbetert (of beter wordt geacht). Om de erosiegevoeligheid van het onderzoeksgebied in te schatten kunnen zowel de Erosiegevoeligheidskaart voor Vlaanderen als de Potentiële bodemerosiekaart per perceel worden onderzocht. Indien het onderzoeksgebied niet op perceelsniveau gekarteerd is, wordt enkel de algemene afgeleide erosiegevoeligheidskaart geraadpleegd.

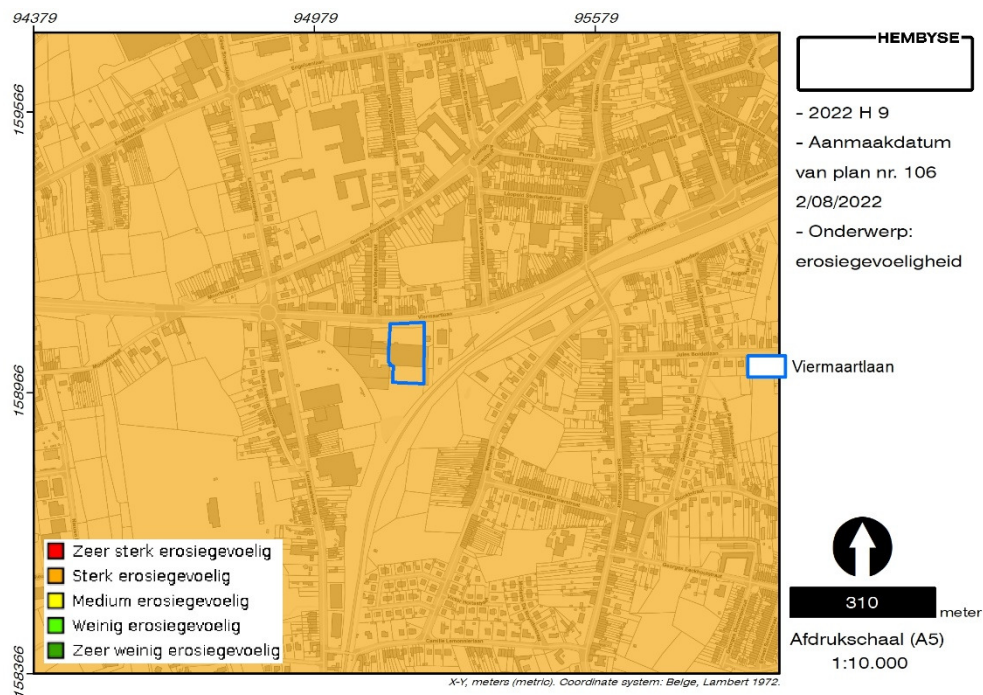
3.5.1 Potentiële erosiegevoeligheid per perceel

De potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) geeft aan de hand van een klasse-indeling de totale potentiële erosie van een bepaald landbouwperceel weer. De totale potentiële erosie houdt geen rekening met het huidige landgebruik (grasland of akkerland). Het onderzoeksgebied is echter niet gekarteerd.

3.5.2 Afgeleide erosiegevoeligheidskaart

De Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten geeft voor elke gemeente in Vlaanderen de gemiddelde gevoeligheid voor bodemerosie weer (de dato 2006). De kaart geeft dus op niveau van Vlaanderen een eerste indicatie van de locatie van erosiegevoelige gebieden. De kaart is een afgeleide van de potentiële bodemerosiekaart per perceel (de dato 2006).

Op de afgeleide Erosiegevoeligheidskaart voor de Vlaamse Gemeenten staat het gebied gekarteerd als “sterk erosiegevoelig”.



Figuur 18. Situering van het onderzoeksgebied op de afgeleide erosiegevoeligheidskaart.

Gezien het hoogteverloop van de site is de kans groot dat sedimenten in zuidelijke richting zijn geërodeerd en afgezet.

4 Aardkundige situering

4.1 Vraagstelling

De “aardkundige situering” van het onderzoeksgebied valt uiteen in twee verschillende onderdelen: enerzijds dient onderzocht te worden welke sedimenten binnen het onderzoeksgebied voorkomen en anderzijds welke bodemvormingsprocessen in deze sedimenten zijn opgetreden.

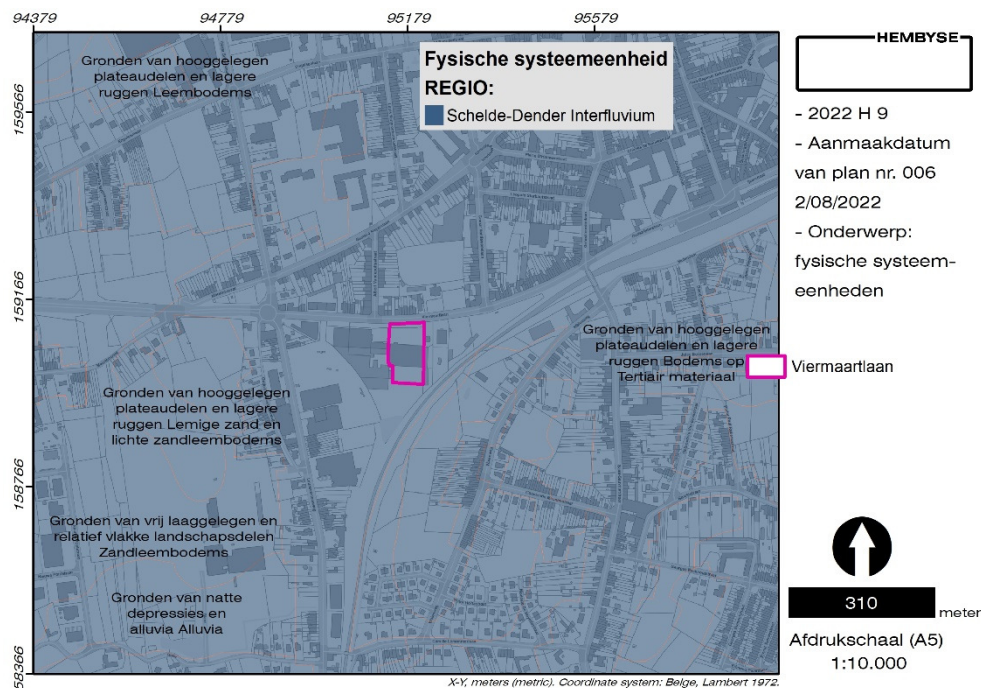
De vraagstelling voor dit deel van het onderzoek is dus:

1. Welke sedimenten bevinden er zich binnen het onderzoeksgebied en hoe zijn deze tot stand gekomen ? Welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?
2. Welke bodemvormingsprocessen zijn er binnen deze sedimenten gebeurd en welke impact hebben deze op het potentieel op archeologische sites ?

4.2 Geologie en sedimentologie van het onderzoeksgebied

4.2.1 Uitgangspunt

Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen de regio van het Schelde-Dender Interfluvium.



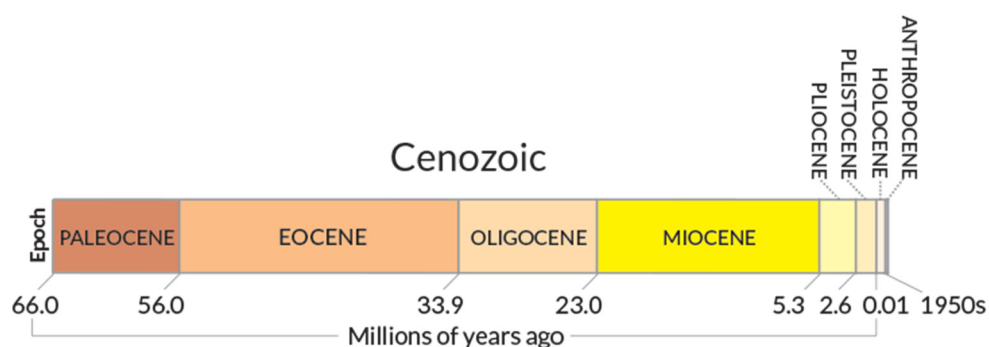
Figuur 19. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de fysische systeemeenheden van Vlaanderen.

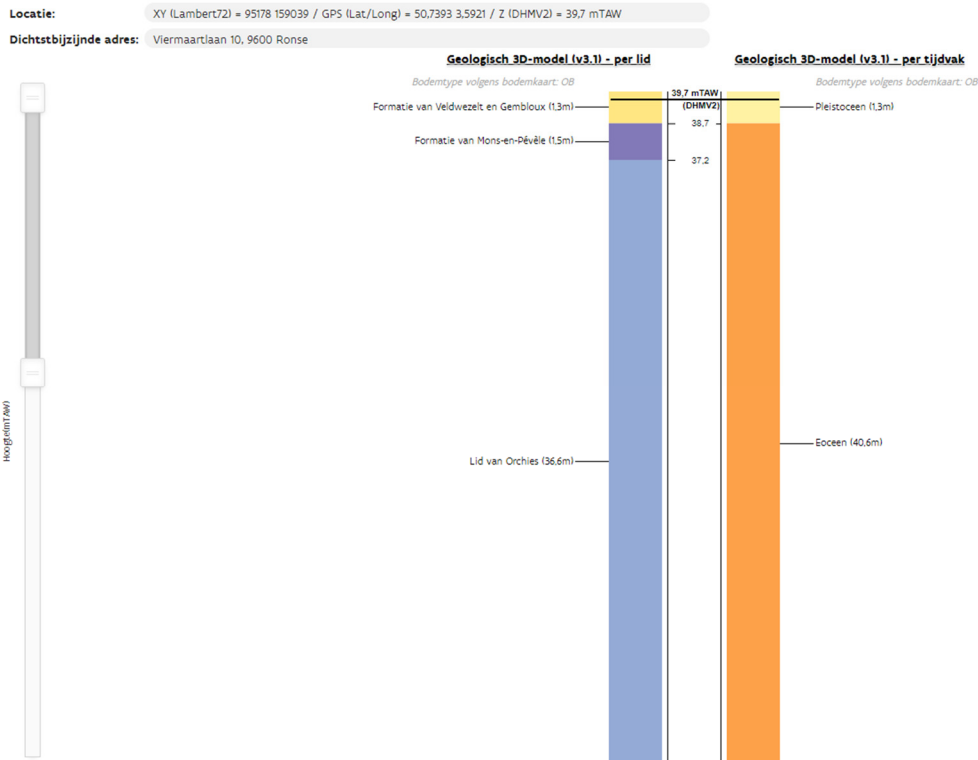
Het onderzoeksgebied zelf wordt niet nader omschreven, maar wordt omgeven door Gronden van hooggelegen plateaudelen en lagere ruggen. Dit uit zich in (zand)leembodems (op tertiair materiaal).

Welke sedimenten en bodems liggen hiervoor aan de oorsprong ?

4.2.2 Geologisch 3D-model

Het geologisch 3D-model, op basis van data uit de DOV, laat toe om een overzicht te verschaffen van de opeenvolging van sedimenten binnen het onderzoeksgebied en de geschatte dikte van deze pakketten van sedimenten. Dit vormt het uitgangspunt voor het bespreken van de tertiaire en quataire sedimenten binnen het onderzoeksgebied.





Figuur 20. Geologisch 3D-model van het onderzoeksgebied.

Volgens de DOV is er binnen het onderzoeksgebied een quartair sediment van 1,3 meter uit het Pleistoceen aanwezig. Deze sedimenten dekken het tertiair sediment af, waarvan het eerste pakket wordt vertegenwoordigd door de Formatie van Mons-en Pévèle, dat veelal wordt ondergebracht in de Formatie van Kortrijk, hoewel het gekenmerkt wordt door zand in plaats van klei.

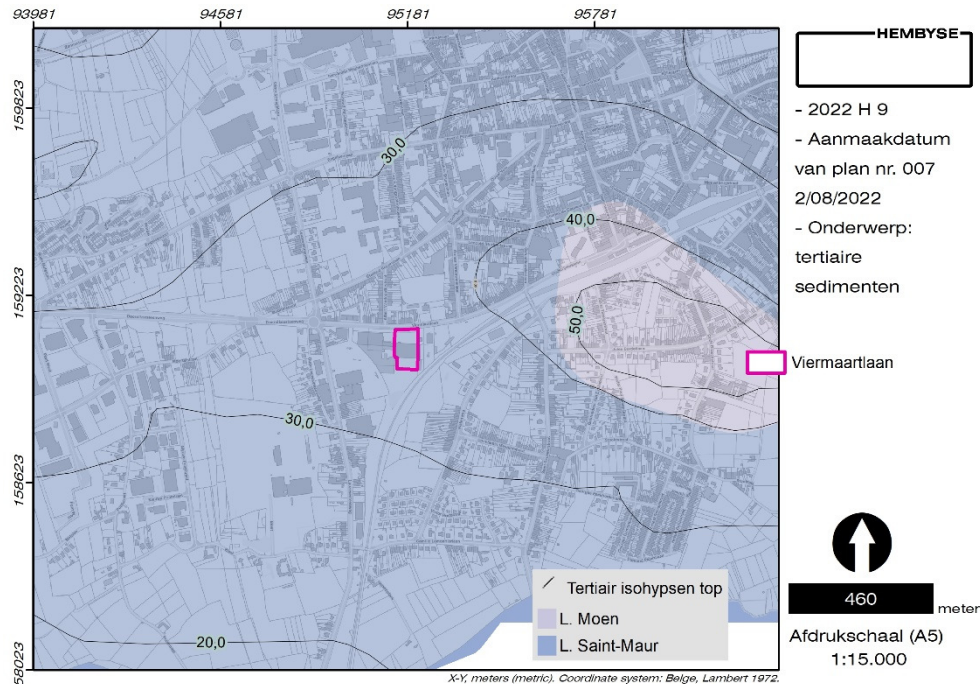
38

4.2.3 Sedimenten uit het Tertiair

De tertiaire sedimenten binnen het onderzoeksgebied zijn enkel relevant indien deze ofwel dagzomen, ofwel zeer ondiep liggen, ofwel zijn ontgonnen. De jongste tertiaire (het volledige geologische tijdvak van 66,0 tot 2,58 miljoen jaar geleden) gelaagdheden in de ondergrond van het projectgebied bestaan uit sedimenten van de zogenaamde Formatie van Kortrijk, die wordt vertegenwoordigd door het Lid van Saint-Maur. De diepere tertiaire sedimenten worden niet verder besproken, aangezien deze voor het huidige assessment van het archeologisch kennispotentieel niet relevant zijn.

Binnen het onderzoeksgebied is sprake van de Formatie van Kortrijk als jongste tertiair sediment. Deze formatie is gevormd in het Vroeg-Eoceen, met andere woorden tussen 55 en 52 miljoen jaar geleden. De Formatie

van Kortrijk bestaat uit mariene, hoofdzakelijk kleiige afzettingen met weinig macrofossielen. De Formatie van Kortrijk wordt opgesplitst in het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen, en het Lid van Aalbeke dat het laatst werd afgezet.



Figuur 21. Situering van het onderzoeksgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).

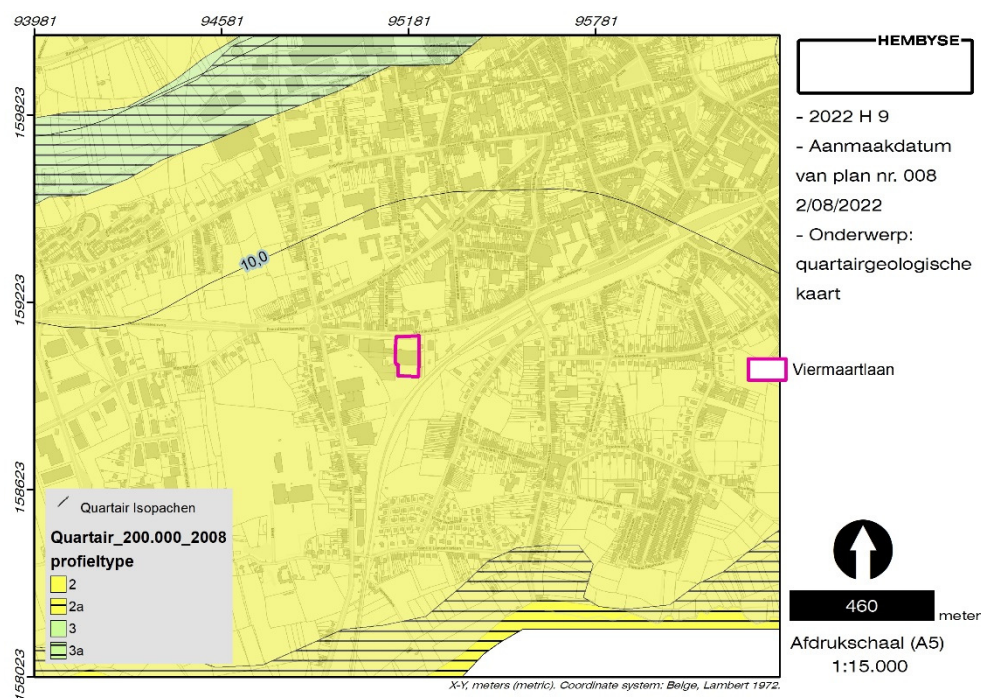
Binnen het onderzoeksgebied manifesteert zich het Lid van Saint-Maur, dat ook wel de Klei van Orchies (cf. § *Geologisch 3D-model*) genoemd wordt. Het Lid van Saint-Maur wordt gekenmerkt door stijve, niet-kalkhoudende kleien met een maximale dikte van 30 meter. Ongeveer halfweg het Lid van Saint-Maur traden plotse veranderingen in sedimentatieregime op met de afzetting van een kalkhoudend, iets meer siltig lagenpakket van ongeveer 1 meter dik. Dit pakket zou kunnen wijzen op een iets minder diep worden van het afzettingsmilieu of op belangrijke verschuivingen in de stromingspatronen in het Noordzeebekken. Nadien volgde een terugkeer naar de vroegere sedimentatieomstandigheden met de afzetting van niet-kalkhoudende kleien die het bovenste deel van het Lid van Saint-Maur vormen.⁴ Dit betekent dat er geen sprake is van zandige sedimenten als afdekkend pakket en dat deze klei zich onmiddellijk onder het quartair sediment bevindt.

⁴ Borremans 2015.

De top van het tertiair substraat bevindt zich ter hoogte van het onderzoeksgebied op een hoogte van 30 à 35 meter ten opzichte van de TAW en dus op een diepte van 5 à 10 meter onder het huidige maaiveld. Dit is een pak dieper dan wat de virtuele boring in de DOV aangeeft !

4.2.4 Sedimenten uit het Quartair

Het pakket quartair sediment bestaat volgens de veralgemeende profieltypekaart uit afzettingen van klei, zand en grind. Dit wordt gevisualiseerd op de quartair geologische kaart, waar de profieltypes uit zowel Pleistoceen als Holoceen worden weergegeven. Het gaat om alle afzettingen vanaf 2,58 miljoen jaar geleden tot op heden. Deze afzettingen zijn meestal vrij ondiep aan de oppervlakte aanwezig en zijn in grote mate bepalend voor menselijke activiteiten zoals landbouw, veeteelt, enzovoort. Het onderzoeksgebied bevindt zich binnen profieltype 2.



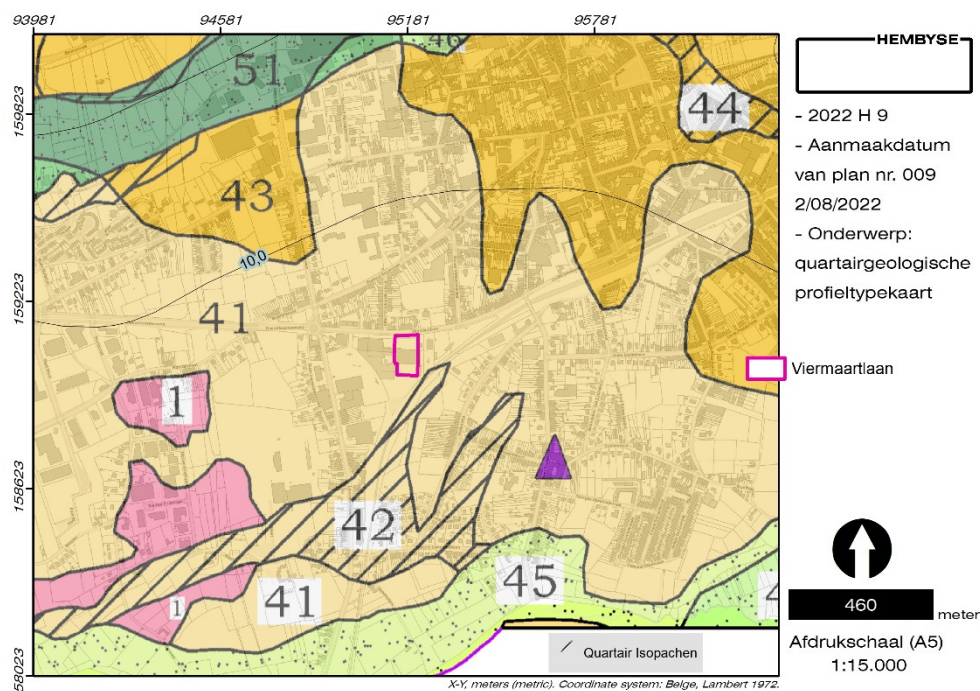
Figuur 22. Situering van het onderzoeksgebied op de quartair geologische profieltypekaart.

Aan de basis van deze afzettingen bevinden zich fluviatiele afzettingen uit het Laat-Pleistoceen. Deze alluviale afzettingen worden afgedekt door een pakket eolische afzettingen uit het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), of mogelijk uit het Vroeg-Holoceen. Het betreft fijne afzettingen (zand tot silt) door polaire winden uit de laatste ijstijd. In de praktijk komt dit neer op zand en zandleem. De onderste fluviatiele afzettingen kunnen ook afgedekt zijn

geweest door hellingsafzettingen of door een combinatie van deze hellingsafzettingen en de voornoemde eolische afzettingen. Het bodemprofiel bestaat uit een “licht lemige uitgeloogde horizont met daaronder een zuiver lemige horizont die is aangerijkt met klei”.

Dit kaartmateriaal toont echter een veralgemeende situatie en uitsluitel over de aan- of afwezigheid van de voornoemde profieltypen en sedimenten wordt geboden door de samengestelde quartair profieltypekaart te bekijken. Deze laat immers toe de quartaire data op een grotere schaal en dus meer in detail, te lezen.

Op deze kaart wordt het volledige onderzoeksgebied (terug te vinden op kaartblad 29⁵) gekarteerd als behorende tot profieltype 41.



41

Figuur 23. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).

Er is sprake van een Pleistocene sedimentatie waarbij het Lid van Brabant (dat deel uitmaakt van de Formatie van Gembloux, cf. § *Geologisch 3D-model*) wordt afgedekt door de Formatie van Gent. Deze laatste betreft eolische sedimenten uit het Weichseliaan die werden afgezet in een relatief vochtig klimaat, waardoor sprake is van een alternerend complex van grof- en fijnkorrelige lagen. De mogelijkheid bestaat dat zich hierin

⁵ Bogemans 2007.

hellingsafwaarts materiaal heeft afgezet waardoor er mogelijks sprake is van herwerkt tertiair materiaal. Het topfacies wordt gekenmerkt door meer homogene eolische afzettingen die werden afgezet in een droger klimaat. Dit beperkt de hellingsprocessen; secundaire verplaatsingen bestaan doorgaans enkel uit verstuivingen. Hierdoor is er wel nog sprake van variaties in korrelgrootte waardoor er zowel zandige als meer lemige afzettingen kunnen worden waargenomen. De dikte van het pakket varieert van minder dan 2 meter tot circa 5 meter. Het onderliggende Lid van Brabant betreft eveneens afzettingen uit het Weichseliaan, maar deze worden gekenmerkt door een niet-geconsolideerd poreus silt, dat bekend staat onder het containerbegrip “leem”. Het is bleekgeel, is kalkrijk en vertoont weinig gelaagdheid. Heden is een groot deel van het profiel tot 2 meter diepte ontkalkt.

Er is bijgevolg sprake van een Pleistocene loessmantel die zich rechtstreeks op het tertiair sediment bevindt enerzijds en niet meer werd afgedekt door Holocene afzettingen anderzijds. Het archeologisch onderzoek op de site Pont West duidt er bovendien ook op dat er geen Holocene afdekkende pakketten zijn en dat de finaalpaleolithische vindplaatsen zich in de top van het quartair sediment bevinden, zij het deels verstoord door recentere menselijke ingrepen, zij het uitzonderlijk bewaard in windvallen (die mogelijk dus een deel van het oorspronkelijke, pre-agrarische maaiveld hebben bewaard).

4.3 Bodemkundige situering

4.3.1 Bodemkaart van België

De bodems in België zijn voornamelijk geïnventariseerd naar de bodemtextuur en de vochtigheid, met het oog op een duidelijk beeld van waar welke gewassen geteeld kunnen worden. Bij de beschrijving⁶ van de bodem wordt er in de bodemkunde in België en Nederland gebruik gemaakt van het A/B/C-horizontensysteem. Elke horizont is een apart en duidelijk te onderscheiden laag in de bodem.

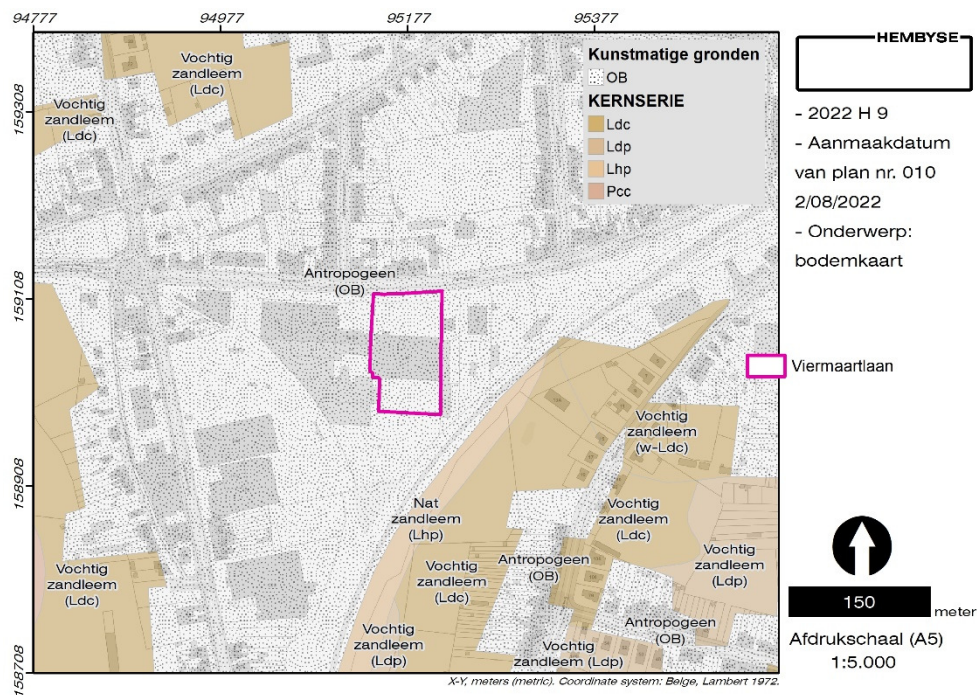
- De O-horizont bevindt zich boven de A-horizont. Hij bestaat uit strooisel: dode maar nog onverteerde plantenresten. Dit is anders dan humus, dat bestaat uit grotendeels verteerde, niet meer herkenbare plantenresten. De strooisellaag komt vaak voor in bossen.
- De A-horizont is het organische of humeuze bovenste deel van de bodem. Humus is de organische rest van dode planten. Dit verrijkt de bodem met organische stoffen die als voedingsstoffen voor allerlei organismen dienen.
- De E-horizont vormt zich tussen de A en de B-horizont. Het staat voor “eluvatie” (uit het Latijn; betekent uitwassen), oftewel uitspoeling. Pas na langdurige uitspoeling zal de bovenliggende horizont zo verarmd zijn dat hij te herkennen is als een vaalgrijze uitspoelingslaag. Het moedermateriaal is volledig gebleekt in de E-horizont en is goed herkenbaar in een zogenaamde “podzolbodem”.
- De B-horizont is de inspoelingslaag. Dit is de horizont die als opvangkamer dient van stoffen die eerder zijn opgelost en hier weer neerslaan. Inspoeling vindt plaats als regenwater de opgeloste stoffen uit hogere lagen transporteert naar een lagere gelegen laag. Dit kunnen organische humusbestanddelen zijn, maar ook ijzer. Een stijgende beweging van opgeloste stoffen is ook mogelijk, bijvoorbeeld bij uitdroging van de bodem.
- De C-horizont is de onderste laag en vormt het originele moedermateriaal waarin de bodem zich ontwikkeld heeft. Hiervoor worden de termen “moederbodem”, “onverstoord moedermateriaal” “onverweerd moedermateriaal” en (vulg.) “de vaste bodem” door elkaar gebruikt. In de Vlaamse archeologie

⁶ Ontleend aan www.geologievannederland.nl.

wordt de term “moederbodem” nog veel gebruikt, in dit dossier wordt de term “onverweerd moedermateriaal” gebruikt. Deze horizont kenmerkt zich doordat de bodemvorming nog niet tot deze diepte is doorgedrongen. De C-horizont kan bestaan uit veen, zand, leem, silt of klei.

- Er kunnen in de bodemkunde toevoegingen zijn, een kleine letter achter de hoofdletter. De combinatie Bh bijvoorbeeld betekent dat de inspoelingslaag is verrijkt met humus. Bs betekent dat er ijzer-en/of aluminiumoxide zijn ingespoeld.
- In sommige gevallen raken bodems begraven onder stuifzanden of andere sedimenten. Vaak vindt er in het sediment nieuwe bodemvorming plaats. De oude bodemvorming is dan niet meer actief. In dat geval spreken we van “paleo-bodems”.

Op de bodemkaart van België staat het volledige onderzoeksgebied gekarteerd als bodemtype OB, wat neerkomt op bebouwde gebieden.



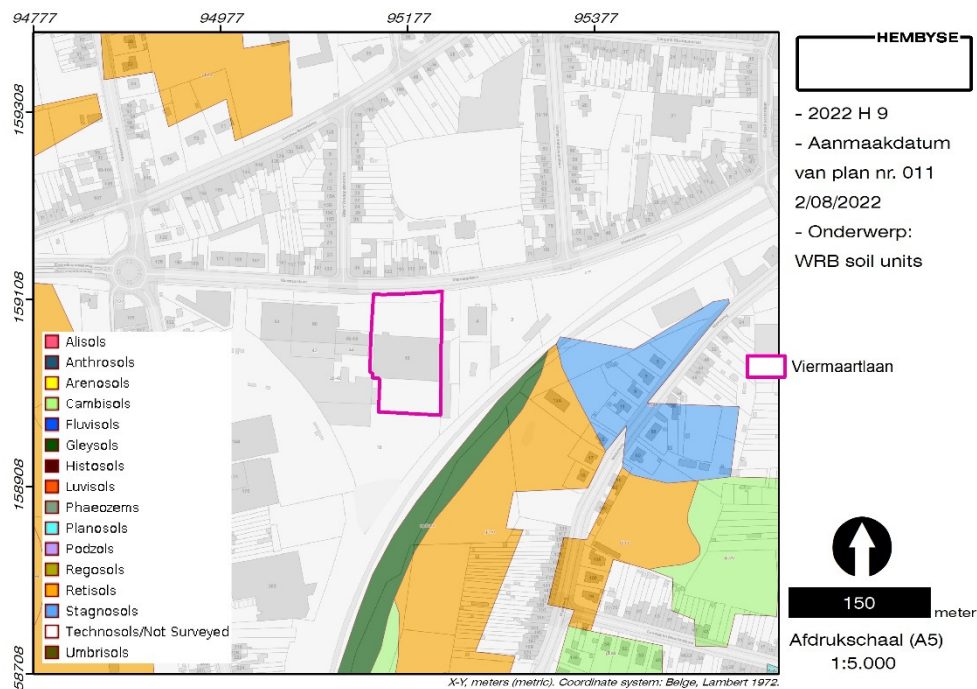
Figuur 24. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.

De omliggende gebieden staan gekarteerd als variaties op bodemserie L, en dus is sprake van vochtige zandleembodems.

4.3.2

WRB Soil Units⁷

Op basis van de resultaten van een intensieve bodemkartering gedurende de jaren '50 tot '70 werd de Belgische bodemkaart opgesteld. Deze Belgische bodemkaart steunt op het Belgische bodemclassificatiesysteem. Het is een nationaal systeem dat uitsluitend voor de Belgische bodems werd opgesteld. Voor het Vlaamse Gewest werd deze bodemkaart daarom omgezet naar WRB-2014, de 3de editie van het internationaal bodemclassificatiesysteem World Reference Base. Informatie over textuur, drainage, bodemmorfologie en chemische bodemvruchtbaarheid is weerhouden in 4 groepen van Supplementary Qualifiers. Deze gegevens zijn dus een aanvulling op de bodemkaart van België. Op de WRB soil units kaart wordt de bodem binnen het onderzoeksgebied niet gekarteerd, aangezien het om bebouwde gronden gaat.



45

Figuur 25. Situering van het onderzoeksgebied op de WRB soil units kaart.

Middels een voorzichtige extrapolatie van de omliggende gebieden kan mogelijks een zandleembodem met een klei-aanrijkingshorizont (retisols) verwacht worden, waarbij in het zuidoosten sprake kan zijn van een hoge grondwaterstand (gleysols en stagnosols).

⁷ Dondeyne e.a. 2015.

4.4 Controle van de data

De gekarteerde aardkundige data, zowel de sedimenten als de bodems, kunnen op verschillende manieren op juistheid gecontroleerd worden. Dit kan door middel van:

DATA:	Beschikbaar ?	Relevant ?
Referentieprofielen in de data van DOV	☐	☐
Geïntervieweerde boringen en sonderingen in de data van DOV	☒	☐
Sonderingen	☐	☐
Controleboringen	☒	☒
Landschappelijk bodemonderzoek	☐	☐
Andere: bodemonderzoeken	☒	☒

46

Indien er geen dergelijke data beschikbaar is, of dat deze voor het huidige onderzoeksgebied niet relevant zijn, worden deze niet in het huidige dossier opgenomen.

4.4.1 Referentieprofielen (DOV)

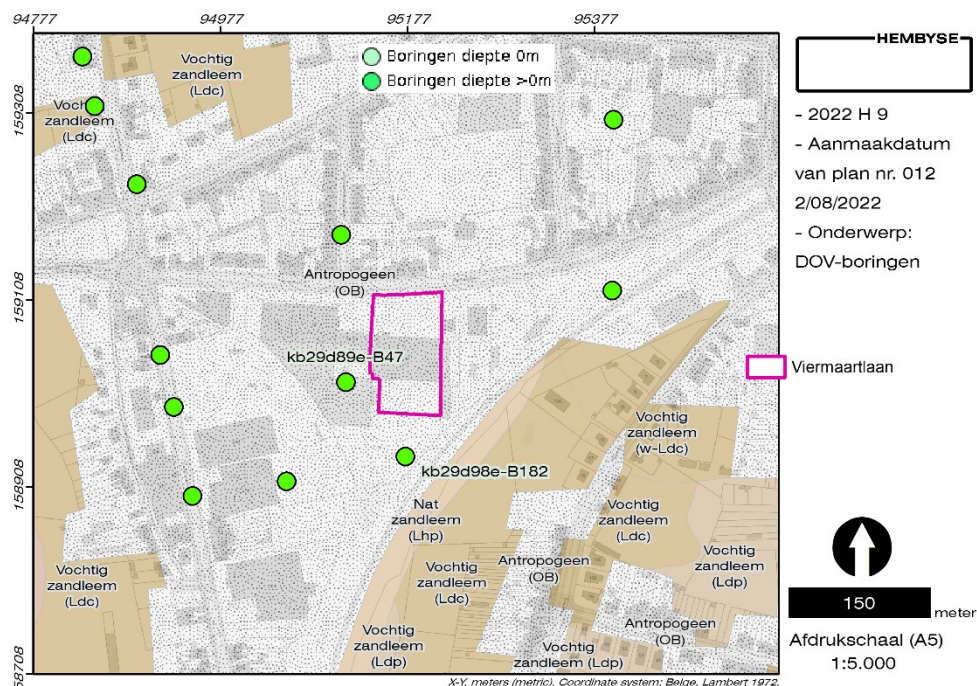
Noch binnen, noch in de nabijheid van het huidige onderzoeksgebied zijn referentieprofielen gekarteerd.

4.4.2 Gekende boringen in de DOV⁸

Binnen het onderzoeksgebied zijn nog geen DOV-boringen gekarteerd. De gekarteerde boringen beperken zich echter wel tot de bebouwde gebieden en bieden dus geen gedetailleerd beeld van de oorspronkelijke

⁸ www.dov.vlaanderen.be/

bodemopbouw. Niettemin bieden ze een zicht op enkele belangrijke elementen, zoals de dikte van de quartaire sedimenten.



Figuur 26. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante DOV-borings op de WRB soil units kaart.

Ten westen van het onderzoeksgebied wordt, ter hoogte van boring kb29d98e-47, melding gemaakt van een pakket quartaire sedimenten met een dikte van slechts 2,2 meter, wat aansluiting vindt bij de gegevens uit het geologisch 3D-model (cf. supra). Deze kenmerken zich door een grijs geremanieerd zand en bevinden zich onmiddellijk op de tertiaire afzettingen, die bestaan uit zandleem en geïdentificeerd worden als het Lid van Saint-Maur, zoals dit zich ook binnen het onderzoeksgebied manifesteert.

Ook ter hoogte van boring kb29d98e-B182, ten zuiden van het onderzoeksgebied, is slechts sprake van een pakket quartaire afzettingen met een dikte van 2 meter. Wel is hier sprake van een vaste grijze klei (in plaats van zand), waarin vuursteenkeien (grind?, nvdr.) aanwezig zijn.

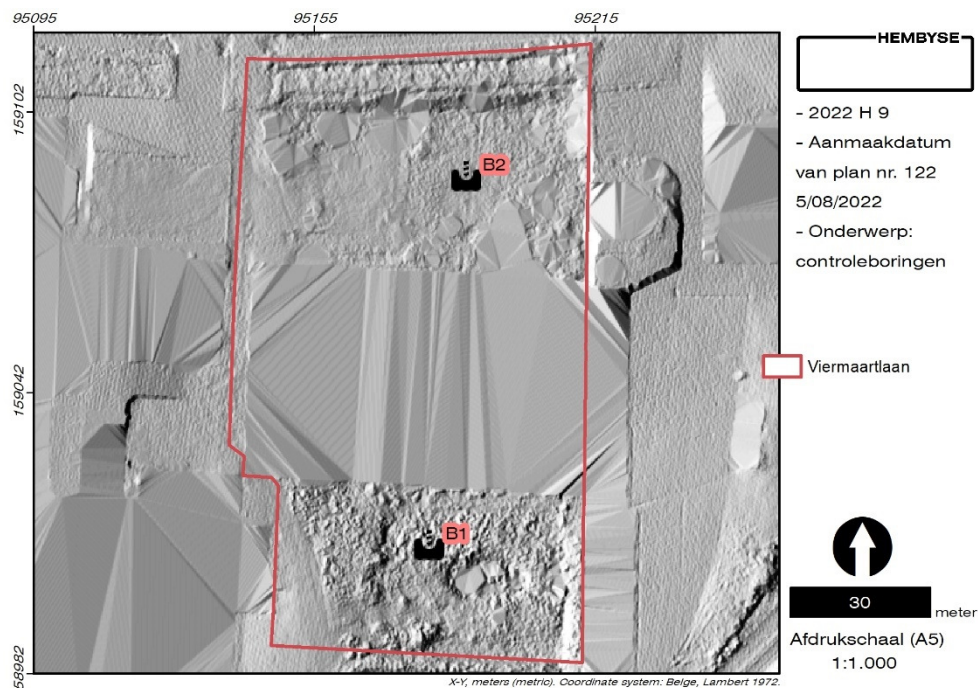
De overige boringen in de onmiddellijke omgeving bevestigen het feit dat de top van het tertiair substraat zich eerder ondiep onder het maaiveld bevindt (hoewel de diepte hiervan groter wordt naar het noorden toe), maar maken geen gedetailleerde omschrijving van de quartaire sedimenten, mogelijks omdat deze zich binnen bebouwde gebieden bevinden en dus geen zicht geven op de natuurlijke opbouw van de bodem.

Volgend op het plaatsbezoek werden twee controleboringen uitgevoerd. Het doel daarvan was een inzicht te verkrijgen in mogelijk aanwezige verstoringen in de ondergrond en de dikte van de bouwvoor. De controleboring is een type boring die door het Agentschap Onroerend Erfgoed in het leven is geroepen om heel gericht uitsluitel te bieden op plaatsen waar de erkend archeoloog een bodemverstoring verwacht en/of de dikte van de teelaarde wenst te kennen, zonder een landschappelijk bodemonderzoek te moeten uitvoeren. Er wordt dus tot een beperkte diepte (indien mogelijk -tot er zekerheid was dat het “moedermateriaal”⁹ is aangesneden) geboord, en/of wanneer duidelijk is in hoeverre de bodem is verstoord. De controleboringen vervangen echter geen landschappelijke boringen en indien uit de aardkundige data (cf. supra) zou blijken dat er duidelijke kans is op het aantreffen van paleo-horizonten, dient dit middels een landschappelijk bodemonderzoek te worden onderzocht (zie ook §Omschrijving van de maatregelen van dit dossier).

In dit dossier was er sprake van mogelijk tertiaire sedimenten dagzomend of op geringe diepte (cf. §Aardkundige situering en ook §Archeologische data) , dus het controleren van de mogelijke aan- of afwezigheid van een ondiep quartair sediment en een dagzomend tertiair werd als essentieel voor de adviesvorming geacht. Bovendien is er sprake van spoorwegen, waarbij de omgeving van de spoorwegen vaak ook slecht bewaarde bodems vertoont.

Voor plan 122, waarop de situering van de controleboringen is afgebeeld, is gekozen voor een underlay van de Multidirectionele Hillshade in plaats van de bodemkaart of een luchtfoto. De Multidirectionele Hillshade benadert het best een begrip van de situatie op terrein. De bodemkaart is OB en geeft dus weinig meerwaarde, de meest recente luchtfoto is beperkt door de dichte vegetatie op het terrein.

⁹ Het “moedermateriaal” wordt beschouwd als dit deel van het sediment dat geen directe antropogene invloeden heeft ondergaan. De termen “moederbodem” en “moedermateriaal” worden in de archeologische praktijk los door elkaar gebruikt, maar er is eigenlijk een wezenlijk verschil.



Figuur 27. Situering van de controleboringen ten opzichte van de bodemkaart.

Boring 1 werd gezet tussen de wadi en de weverij. In de zuidwestelijke hoek van het terrein was sprake van recente ophogingen, idem voor de oostelijke perceelsgrens. In de zuidoostelijke hoek van het terrein kon niet worden geboord door de dichte vegetatie (wilgen en grote hoeveelheden dood hout). Er werd dus gekozen voor een controleboring in een zone waar de recente bodemingrepen ogenschijnlijk het minst ingrijpend waren geweest.

49



Figuur 28. Controleboring 1.

Het boorprofiel toonde echter alsnog een verstoord bodemprofiel. Er was sprake van een zeer droog en brokkelig pakket leem, tot op een diepte van circa 90 centimeter. In de bijmenging werd baksteen en silexkeien aangetroffen. Dit pakket sneed zonder enige overgangshorizont in het onderliggend onverweerd moedermateriaal, dat bestond uit een beige-grijze leem, dat zwaarder werd naar beneden toe. In de bijmenging van dit sediment werden gerolde silexkeien aangetroffen, het gaat dus om een geremanieerd tertiair sediment.

Controleboring 2 werd gezet in het noordelijke deel van het terrein, in het voormalige grasveldje naast de parking. Dit kon enkel bereikt worden na het weghakken van bramen en opschot van essen. In eerste instantie werd ook een zeer droog, brokkelig vuilgrijs tot beige pakket leem aangeboord, tot op een diepte van circa 35 centimeter. In de bijmenging werden silexkeitjes, baksteenfragmenten en een klein fragment metaalslak (te verbinden aan de spoorweg ?) aangetroffen. Deze laag is geen teelaarde, het gaat eerder om een nivelleringslaag.

Vanaf 35 centimeter diepte werd een brokkelige beige leem aangetroffen, waarvan omwille van de zuiverheid van het sediment is aangenomen dat het om het onverweerd moedermateriaal gaat. Er bleek enkel een silexkei in aanwezig te zijn, het kan gaan om quartair sediment dat bestaat uit een geremanieerd tertair sediment.



Figuur 29. Controleboring 2.

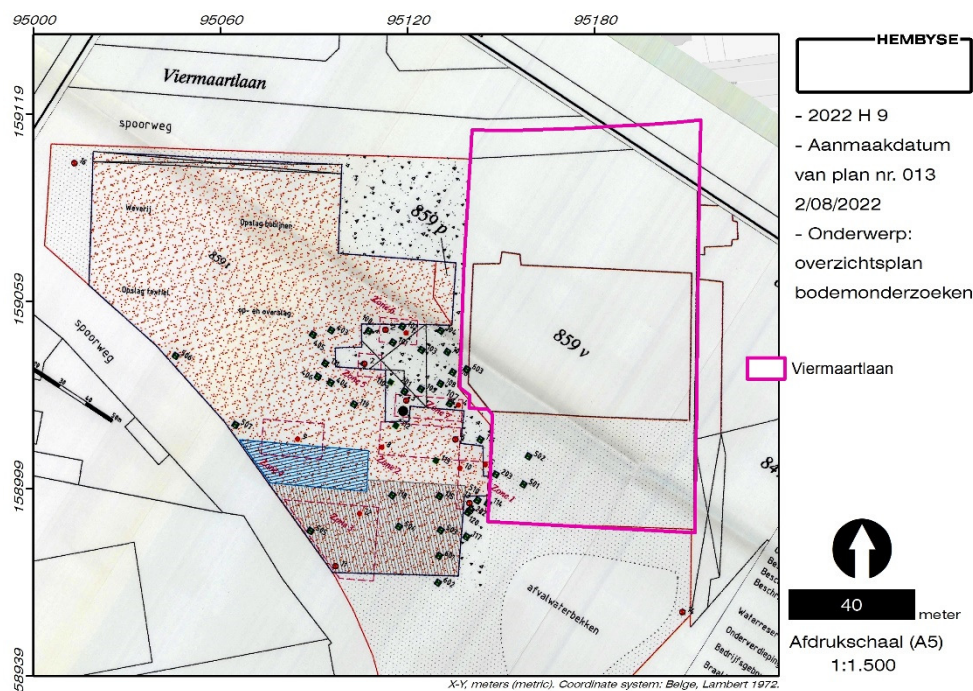
Op een diepte van circa 60 centimeter werd een zeer harde, zeer compacte groengrijze klei aangeboord, hierbij gaat het naar alle waarschijnlijkheid om de zgn. “klei van Orchies” (cf. supra).

Het onderzoeksgebied lijkt dus te bestaan uit zeer slecht bewaarde bodems, ophogingen, uitgravingen en centraal een gebouw dat in de helling ingesneden is. Het onverweerd moedermateriaal is naar alle waarschijnlijkheid een eolische leem, maar de kans op een bewaarde (agrarische) bodem (bestaande uit teelaarde en een verweringshorizont op het onverweerd Pleistoceen sediment) is binnen het onderzoeksgebied zeer klein tot onbestaand. Daaruit kan worden afgeleid dat de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen zeer klein tot onbestaand is.

4.4.4

Bodemonderzoeken

In 1995 werd een eerste bodemonderzoek uitgevoerd waarbij drie verontreinigde zones werden vastgesteld. In 1999 volgde een oriënterend bodemonderzoek waarbij opnieuw bodemverontreiniging werd vastgesteld, maar waar nog geen uitspraak kon worden gedaan aangaande de ernst en de omvang van deze verontreiniging. Bijgevolg werd in 2000 een beschrijvend onderzoek uitgevoerd op de site om de verspreiding van de verontreiniging na te gaan en de noodzaak van een sanering te bepalen. Er dient hierbij echter wel opgemerkt te worden dat de inplanting van deze boringen zich voornamelijk ten westen van het huidige onderzoeksgebied bevinden, maar gelet op de hoeveelheid boorlocaties en de nabijheid tot het onderzoeksgebied, kunnen deze data niettemin een verwachting schetsen voor de bodemopbouw binnen het huidige onderzoeksgebied.



Figuur 30. Overzichtsplan van de boorlocaties van de verschillende bodemonderzoeken.

De aangetroffen bodemopbouw wordt omschreven als “*hoofdzakelijk siltige klei en zandige leem. Bij enkele boringen werd tot een diepte van ca. 1 m zand aangetroffen. Op basis van de uitgevoerde korrelverdelingen is eveneens duidelijk dat de textuur van de bodem als volgt is opgebouwd:*

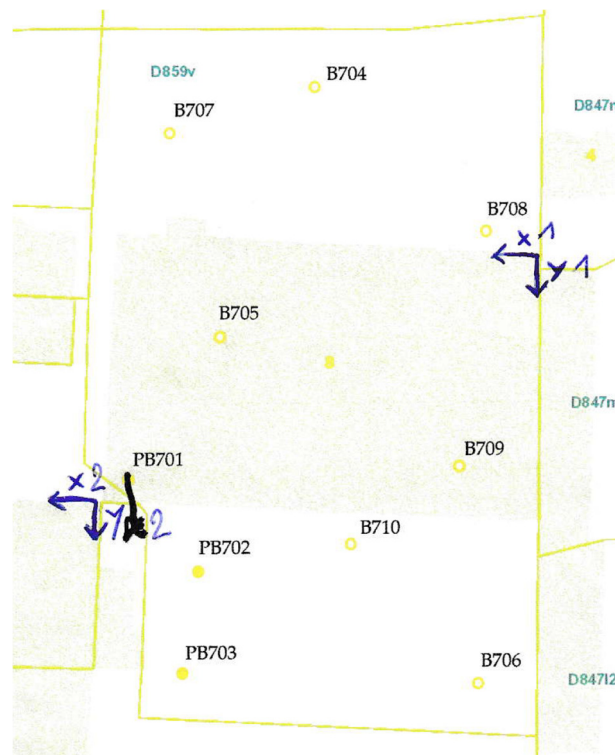
- circa 1,0-1,5 m-mv: uiterst siltige klei

- circa 2,5-3,0 m-mv: sterk siltige klei
- circa 15 m-mv: sterk zandige leem"

Het grondwater bevindt zich op een gemiddelde diepte van 1,5 meter onder maaiveld.

Tevens bieden deze bodemonderzoeken enkele andere belangrijke inzichten in (de omgeving van) het onderzoeksgebied. Zo is er duidelijk sprake van een spoorlijn in het noordelijk deel van het onderzoeksgebied, en een afvalwaterbekken ten zuiden van het gebied.

In oktober 2022 werd door Artemis Milieu een booronderzoek uitgevoerd op de volledige site.



Figuur 31. Overzichtsplan van de boorlocaties door Artemis Milieu.

De samenvatting¹⁰ van dit onderzoek is als volgt:

"MM1 (b701, 50-80): kolendeeltjes en Ni > BSN III => code 990

*MM2 (b701, 120-200; b702, 50-200): kleilaag Pb en PAK's > 80 %
BN II => code 410*

*MM3 (b704, 5-35; b707, 5-100; b708, 0-50): leem toplaag => code
211*

MM4 (b704, 5-35; b708, 50-150): leemlaag => code 211

¹⁰Met dank aan Jo De Vos voor de informatie.

MM5 (b705 60-100): Zn > VGW=> code 310

MM6 (b707, 100-200; b708, 150-200): code 211

MM7 (b709, 60-120): As > 80% BN II en Zn > VGW => code 410

MM8 (b709, 170-200): code 211

MM9 (b710, 50-150): code 211

Steekbussen:

- *PB701: Zn > VGW, geen VOCI/MO => code 310*

- *PB702: geen VOCI => code 211*

PFAS:

- *B705 30-60: geen PFAS*

- *B709 30-60: geen PFAS*

Onderzochte grondwaters: ok!

Dus:

Terrein ten noorden van gebouw: 0-2 m proper code 211

Ter hoogte van de weverij, geen PFAS: 0-1 m codes 310 en 410 => worst-case code 410

Ter hoogte van peilbuizen langs weg ten zuiden van gebouw:

- *Laag kolendeeltjes tot 1,2 m code 990*

- *Tot 2 m code 410*

- *Dieper code 310*

Zuidelijk deel terrein weg van de toegangsbaan (thv B710): code 211"

Vanuit het perspectief van bodemsanering zijn de bodems relatief proper, maar de vaststelling van fragmentjes steenkool tot op een diepte van 1,2 meter bevestigt de gegevens uit de controleboringen, met een verstoring van de bodem als conclusie.

5 Historische en archeologische data

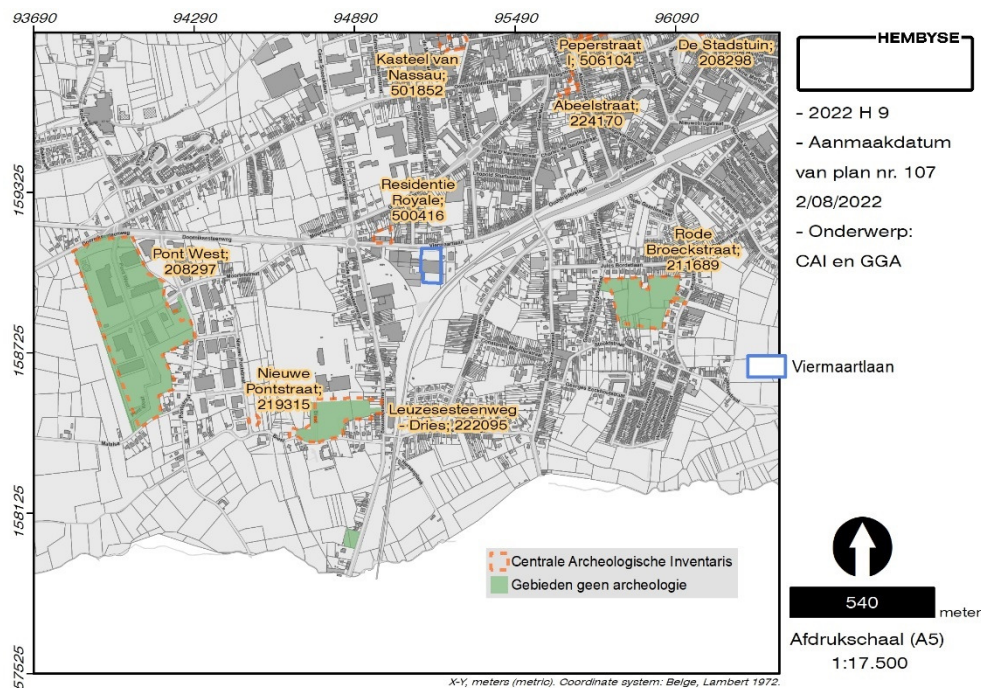
De historische en archeologische data dienen als het middel bij uitstek om de archeologische waarde van het gebied in te schatten. Deze worden zo veel mogelijk chronologisch aangepakt: de archeologische data voor het onderzoeksgebied geven gewoonlijk een inzicht in de oudste gekende menselijke aanwezigheid. Vanaf de Middeleeuwen betreden de meeste Vlaamse gemeenten ook de geschiedenis, door de eerste vermelding in kronieken en rekeningen. Vanaf de 18^e eeuw is er ook voor gans Vlaanderen kaartmateriaal beschikbaar.

5.1 Archeologische data

5.1.1 Gekende archeologische data

Een groot aantal van de geregistreerde archeologische onderzoeken en vondsten van Vlaanderen is geregistreerd, een deel daarvan is opgenomen in de databank van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI). Een aantal van deze onderzoeken is ondertussen ook gekarteerd als een GGA.

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen archeologische indicatoren in de Centrale Archeologische Inventaris opgenomen en het onderzoeksgebied is niet gekarteerd als een GGA. In de nabije omgeving van het onderzoeksgebied is slechts in beperkte mate archeologisch onderzoek gekarteerd, het gaat dan voornamelijk om onderzoek ten zuiden van de Viermaartlaan.



Figuur 32. Situering van de CAI-locaties rondom het onderzoeksgebied.

Direct ten noordwesten van het onderzoeksgebied is er echter sprake van een kleine opgraving uit 2002, waarbij sporen van Middeleeuws landgebruik en landontginning zijn aangetroffen. Dit is CAI-locatie 500416, waarbij een kuil in de Volle Middeleeuwen kon worden gedateerd.

55

Ten zuidwesten van het huidige onderzoeksgebied is er sprake van een belangrijke meerperiodensite (Pont West), waarbij de jongste sporen uit de Middeleeuwen dateren. Het gaat om landontginning en karrensporen. Er is sprake van een kuil uit de Karolingische periode, crematie- en urnengraven uit de Romeinse periode en een urnengraf uit de IJzertijd. Uit dezelfde periode is sprake van nederzettingssporen en artisanale activiteiten. Meer opvallend is de aanwezigheid van Finaal-Paleolithische artefactenconcentraties, die zich in windvallen en jongere sporen (dassenburcht, Middeleeuwse greppel) bevonden. Deze site duidt op een langdurig en herhaaldelijk gebruik van de vallei van de Molenbeek.

Ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied is er sprake van een prospectie en een opgraving uit de periode 2012 – 2013, dit is de site Leuzesteenvweg-Dries. Er werden nederzettingssporen uit de Romeinse periode en de Middeleeuwen aangetroffen.

Ten zuidoosten van het huidige onderzoeksgebied is sprake van de site Rode Broeckstraat, waar een prospectie met ingreep in de bodem werd uitgevoerd. Er werden relatief weinig sporen aangetroffen, één kuil werd op basis van het handgevormd aardewerk in de vulling gedateerd in de “prehistorie”. Het kan -gezien de vele vondsten uit de Romeinse periode ten zuiden van de Molenbeek- ook om inheems-Romeins materiaal gaan.

Tenslotte is er aan de Nieuwe Pontstraat sprake van de vondst van een reliekhoudertje. Het gaat om een metaaldetectievondst afkomstig van stortgrond uit de opgraving De Vrijheid in Ronse. Dit heeft dus geen relevantie voor het huidige onderzoeksgebied.

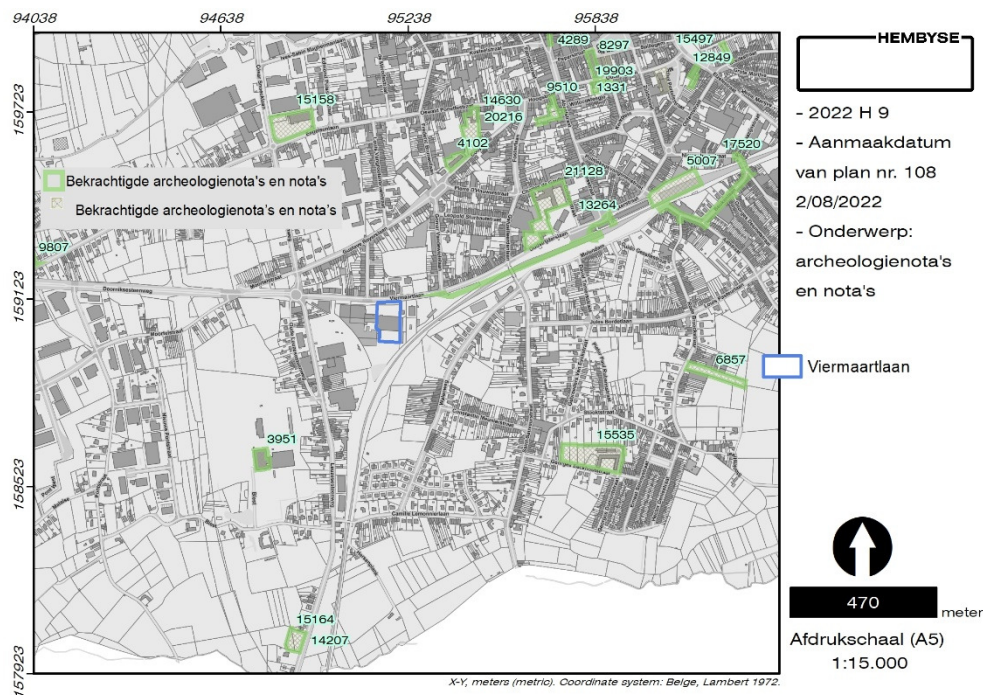
De CAI-locaties geven aan dat de vallei van de Molenbeek al ten minste sinds het Finaal-Paleolithicum bewoond is, met vooral in de Late IJzertijd, de Romeinse periode en de Middeleeuwen meer sporen van bewoning.

5.1.2 Bekrachtigde archeologienota's

Sinds juni 2016 (de wijziging van het Onroerendergoeddecreet, nvdr.) worden alle bekrachtigde archeologienota's en nota's opgenomen in een databank en als dusdanig gekarteerd. Het raadplegen van deze archeologienota's kan nieuwe informatie over het huidige onderzoeksgebied opleveren, of parallellen verschaffen voor de uiteindelijke opmaak van een archeologische verwachting voor het gebied.

56

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen in akte genomen archeologienota's, nota's of archeologierapporten gekarteerd. In de ruime omgeving van het onderzoeksgebied werden verschillende archeologienota's en nota's opgesteld. In dit dossier wordt de focus gelegd op sites waar niet enkel een bureauonderzoek is uitgevoerd, maar waar een vooronderzoek met/zonder ingreep in de bodem is uitgevoerd. Met andere woorden: sites waar daadwerkelijk bodemkundige en/of archeologische data werden ingezameld. De locaties waar enkel een bureaustudie is uitgevoerd worden in dit dossier niet opgenomen, aangezien bureaustudies zelden meer/andere informatie bevatten dan wat de Code Van Goede Praktijk minimaal voorschrijft.



Figuur 33. Situering van de gekarteerde in akte genomen archeologienota's rondom het onderzoeksgebied. Onder: archeologienota voor de Viermaartlaan, sportplein.

Ten zuiden van het onderzoeksgebied is er sprake van een landschappelijk bodemonderzoek (ID 15164) naar aanleiding van een verkaveling aan de Leuzesteinweg.¹¹ In dit landschappelijk bodemonderzoek werd vastgesteld dat het terrein geen quataire sedimenten bevatte en dat het tertiair sediment onmiddellijk werd aangeboord, dit zowel onder de teelaarde als onder zones met een dikke ophoging. Op basis hiervan werd de kans op archeologische sporen en structuren van alle periodes als onbestaand ingeschat en kon het terrein worden vrijgegeven.

¹¹ Velleman 2020.

Ten noorden van de Viermaartlaan werd naar aanleiding van het verbouwen van een bedrijfsgebouw een proefsleuvenonderzoek (ID 20216) uitgevoerd aan de Oswald Ponettestraat. In dit proefsleuvenonderzoek werden aanzienlijke verstoringen van de bodem aangetroffen, alsook enkele greppels en kuilen van meer recente datering. Op basis van die resultaten kon het terrein worden vrijgegeven.¹²

Meer richting het historische centrum van Ronse werd in 2018 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Grote Markt, waarbij onder meer een Laat-Middeleeuwse pottenbakkersoven werd aangetroffen.¹³ Op deze site dient verder archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het is opvallend dat deze site zich op de rand van het -relatief kleine- stadscentrum bevond en dat het huidige onderzoeksgebied zich tot in de 19^e eeuw in een buitengebied bevond. Dit blijkt ook uit het historisch kaartmateriaal (cf. infra).

Al bij al zijn voor het laaggelegen buitengebied van Ronse en de alluviale vlakte van de Molenbeek relatief weinig archeologische data voorhanden. Het onderzoek van SOLVA te Pont West toont echter ontegensprekelijk aan dat dit gebied een groot archeologisch potentieel kan hebben, als tenminste aan een duidelijke voorwaarde is voldaan: de quartaire sedimenten moeten nog aanwezig zijn. Waar deze zijn verweerd (door natuurlijk of menselijk ingrijpen) is er geen kans op de aanwezigheid van archeologische sporen en structuren.

58

Update: het overzicht van archeologienota's en nota's in functie van het huidige bureauonderzoek is opgemaakt in augustus 2022. Pas in juli 2023 waren de plannen van de geplande toestand beschikbaar, waardoor een controle van de in tussentijd in akte genomen archeologienota's en nota's is gedaan.

Aan de overzijde van het Viermaartlaan is in 2022 door aDeDe een archeologienota opgemaakt voor de site “De Vijf Linden”, waar ondanks de bebouwing en het omvormen van het terrein tot een sportpark een hoge verwachting voor zowel steentijdartefactensites als sporensites is opgesteld¹⁴. In die zin is een programma van maatregelen opgesteld voor

¹² Van Eynde 2021.

¹³ Acke e.a. 2018.

¹⁴ Loveniers, 2022.

een landschappelijk bodemonderzoek en proefsleuven. Dit ondanks het feit dat het terrein voor een deel bestaat uit het tracé van de spoorweg (cf. infra) en opgehoogd is geweest. Dit onderzoek biedt ook weinig parallellen voor het huidige onderzoek aan de site van Anfibe (cf. infra).

5.2 Historische data

5.2.1 Algemene historische situering

De oudste vermelding van de stad Ronse dateert uit de 9^e eeuw: tussen 855 en 873 staat de stad immers te boek onder de benaming “Rotnace”, die zou teruggaan op zogenaamde Belgische en Keltische vormen die elk een Germaanse en Romaanse ontwikkeling doormaakten. “Rotnace” zou vertaald kunnen worden als “vestiging bij de Ronne”, een zijrivier van de Schelde in de Belgische provincie Henegouwen. Deze situering van de stad nabij de Ronne komt echter niet helemaal overeen met de werkelijkheid: in realiteit grenst de stad Ronse immers aan de Molenbeek, een zijrivier van deze Ronne, en dus niet aan de Ronne zelf.

Desalniettemin geeft de vondst van verschillende vuurstenen artefacten op de Muziekberg duidelijk aanwijzingen voor een zeer vroege menselijke aanwezigheid in de streek rondom het huidige Ronse, ook de vondsten aan Pont West tonen dit aan. Vanaf het Mesolithicum is zelfs sprake van een vrij intense hoeveelheid rondtrekkende jagers-verzamelaars, getuige de aangetroffen sporen van openluchtkampen. Permanente bewoning manifesteert zich vanaf het Neolithicum, in de vorm van vrij uitgestrekte landbouwnederzettingen waar grote hoeveelheden vuurstenen artefacten, gepolijste bijlen en aardewerk werden gedocumenteerd. Deze nederzettingen werden niet alleen op de Muziekberg (ten noorden van het onderzoeksgebied) teruggevonden, maar ook ter hoogte van de Hotond en Hogerlucht. De streek blijft ook gedurende de volgende eeuwen erg in trek bij de mens, getuige de bijna doorlopende aanwezigheid vanaf de Bronstijd (met uitzondering van de IJzertijd, waarvan nog maar weinig sporen zijn aangetroffen, met uitzondering van de site Pont West). Deze aanwezigheid in de Bronstijd manifesteert zich onder andere in de vorm van een 17-tal grafheuvels, daterend in de Vroege en Midden-Bronstijd. Nederzettingen uit de Romeinse periode werden tot op heden nog niet geattesteerd, niettemin zijn heel wat aanwijzingen voorradig die wijzen op occupatie tijdens deze periode. Het betreft onder andere een aantal oude wegtracés die nog steeds de noordelijke, oostelijke en westelijke grens van het grondgebied van Ronse vormen, de aanwezigheid van grafvelden en

alsook de vaststelling van hergebruik van heel wat Romeins bouw materiaal.

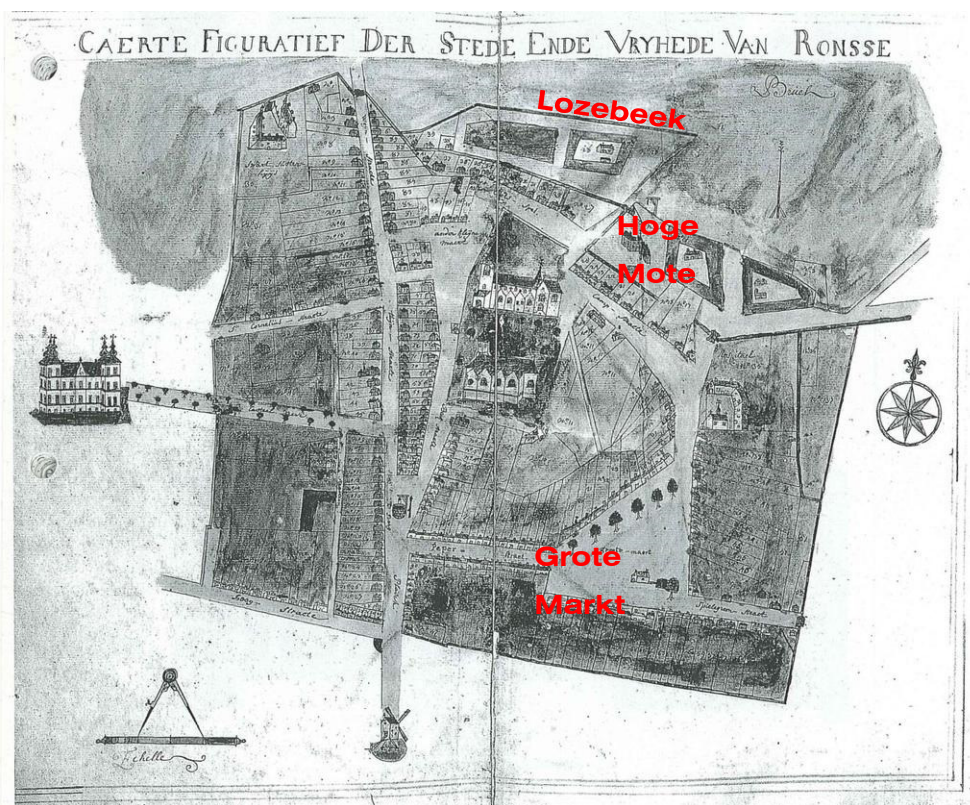
Op de Romeinse periode volgde de germanisering van het gebied, dat tevens aan de basis ligt van het ontstaan van de taalgrens.



Figuur 34. Weergave van de stad Ronse in de Flandria Illustrata van Sanderus (1640).

60

Net zoals zoveel moderne steden gaat de stichting van de hedendaagse stad terug op de evangelisatie van de streek, waarbij op de linkeroever van de Molenbeek door Sint-Amandus een klooster zou gesticht zijn. Het uitgestrekte grondgebied van het klooster en de cirkelvormige omheining van het monasterium zouden wijzen op een stichting in de 7^e eeuw, en dit in opdracht van Merovingische vorsten. Een eerste bloeiperiode van het klooster werd echter onderbroken door invallen van Noormannen in de 9^e eeuw. Na deze rumoerige periode werd de ruïne van het klooster als basis gebruikt bij de vestiging van een nieuw kapittel van kanunniken. De bewaarde relieken van Sint-Hermes, patroonheilige van de geesteszieken, creëerden een bloeiende kerkelijke site met bedevaartsoord enerzijds en de vorming van een stedelijke nederzetting anderzijds. Ten noorden, tussen de Molenbeek en de gegraven Lozebeek, werd in het midden van de 10^e eeuw een gordel van mottes aangelegd, waarvan de "Hoge Mote" nog een stille getuige vormt. Deze gordel fungeerde vermoedelijk als verdediging van het pas opgerichte kapittel.



Figuur 35. Uittreksel uit het land- en kaartboek van Ronse uit 1684.

De handelsnederzetting¹⁵ ten zuiden van de omheinde kerksite ontwikkelde zich rondom een hoger gelegen plein (de latere Grote Markt) waarbij de nadruk lag op de wol- en de lakennijverheid. In 1240 kreeg de stad een stadskeure en een eigen bestuur met zeven schepenen. Tevens kwam de stad in particuliere handen en was deze dus niet meer afhankelijk van een godsdienstige instelling. Aldus werd gesproken van de “stad en de heerlijkheid Ronse” die beschikte over zeven lenen in de omliggende gemeenten en zelf een leen vormde van het graafschap Vlaanderen. Het omheinde gebied van het Sint-Pieters-en-Hermesklooster vormde een tweede heerlijkheid, de zogenaamde “Vrijheid”.

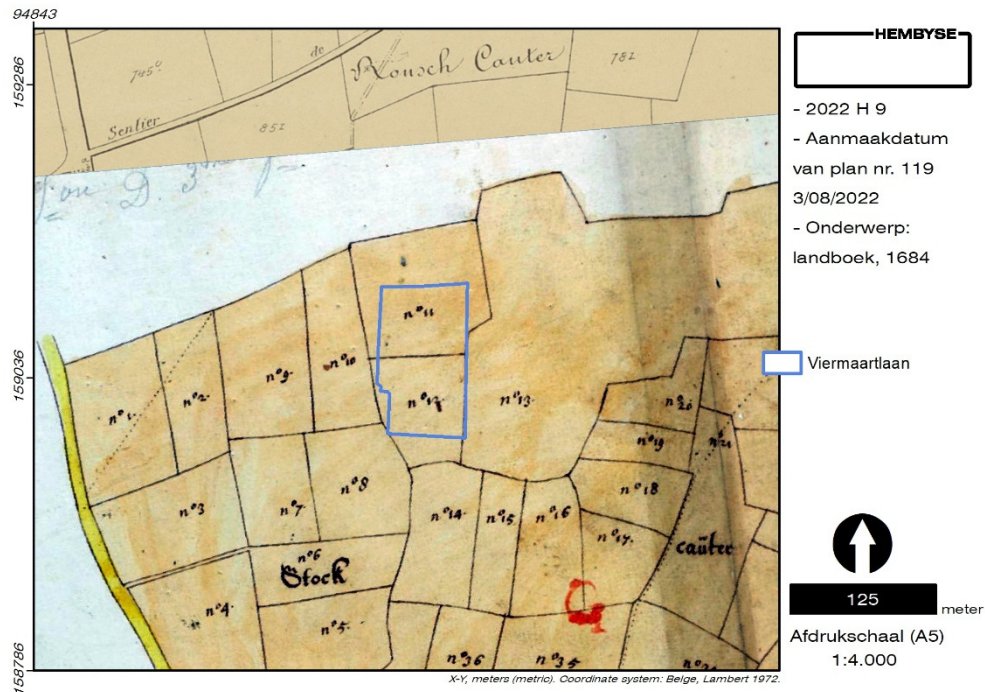
Door algemene moeilijkheden in de wolnijverheid werd vanaf de 15^e eeuw grotendeels overgeschakeld op vlas. Ronse werd aldus een belangrijk centrum van grof linnen, dat via de lijnwaadmarkt in Oudenaarde zijn producten tot in Spanje kon exporteren. Op het einde van de 16^e eeuw echter volgde een diepe economische crisis, ten gevolge van een

¹⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: Historische stadskern van Ronse [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300596> (geraadpleegd op 5 augustus 2021).

opeenvolging van feiten, zoals de godsdienstoorlogen, het Calvinistisch bewind en de Contrareformatie. In 1795 volgde uiteindelijk de annexatie van het grondgebied bij Frankrijk, waardoor Ronse werd samengebond tot één gemeente. Belangrijke gebouwen werden publiekelijk verkocht en in grote mate in gebruik genomen voor de textielnijverheid: zo vestigden de gebroeders Lousbergs uit Gent zich rond 1803 in de kelders van het voormalige kasteel en de gebroeders Magherman rond 1865 in het voormalige zwartezustersklooster. Bijgevolg evolueerde de vrij rurale omgeving van Ronse tot een centrum met een stedelijk karakter. Het aantrekken van een aantal centrale functies zoals de spoorwegen, de telegraaf en telefoon, een goederenstation en enkele belangrijke klooster- en scholengemeenschappen, vormden hierbij een grote stimulans. In functie van deze uitbreiding werd tevens het voormalige kasteel gesloopt en de gronden werden verkaveld. De textielnijverheid bleef bloeien en Ronse groeide uit tot de tweede textielstad van Vlaanderen, geleid door invloedrijke families zoals Cambier, Guisset en Lagache. De (uit)bouw van talrijke weverijen, spinnerijen, twijnderijen en textielververijen veranderde het uitzicht van de stad grondig en beïnvloedt de fysionomie ervan tot op heden. Hierbij werden ontelbare kleine ateliers van familiebedrijfjes opgetrokken met typische sheddaken in binnenblok-bebouwing, met arbeiderssteegjes tussen de fabrieken. Op de beboste hellingen buiten de stadskern werden de buitenhuizen van de textielbaronnen opgetrokken. Dit heeft echter ogenschijnlijk weinig invloed op het huidige onderzoeksgebied en het raadplegen van historisch kaartmateriaal en luchtfoto's levert meer specifieke informatie op. Om de archeologische waarde van het onderzoeksgebied in te schatten wordt in onderstaand hoofdstuk dus een selectie historisch kaartmateriaal onderzocht. Het oudste kaartmateriaal waarop het onderzoeksgebied herkenbaar gekarteerd is, dateert uit de 17^e eeuw.

5.2.2 Landboek (1684)

Op het landboek uit 1684 (Stadsarchief Ronse) kan het onderzoeksgebied worden teruggevonden op kaartblad 25 ("Stock Cauter").



n°11 Francois Bidon	0	2	15	1	14	0
n°12 Jo: Francois Adamo	0	2	9	2	7	6
n°13	0	2	21	1	15	2

Figuur 36. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het landboek uit 1684. Onder: uittreksel van de eigenaars van de percelen.

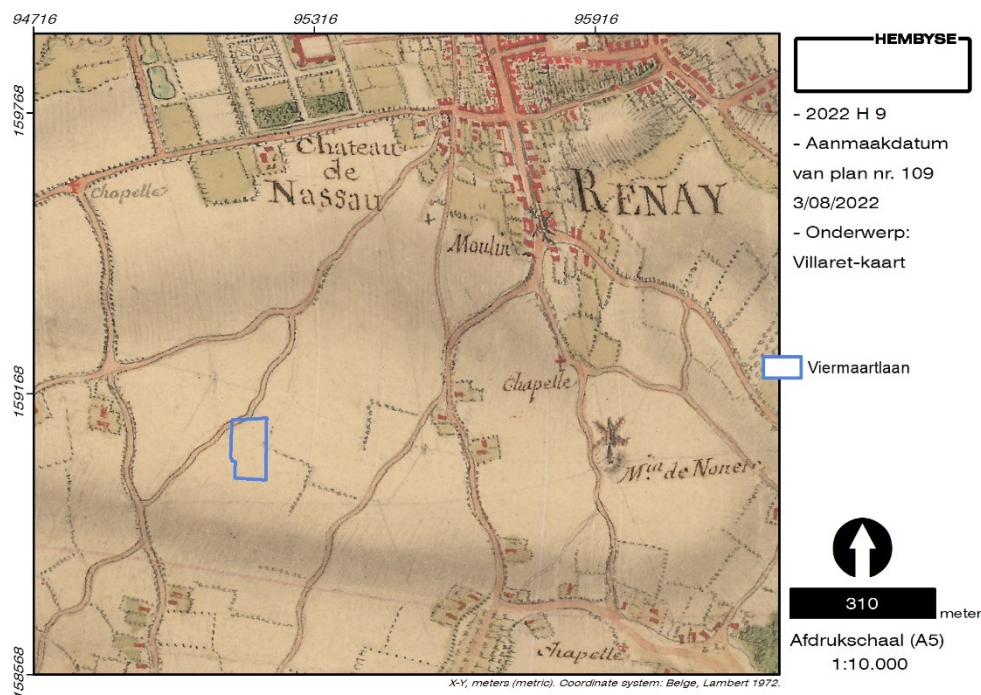
Het gaat in die periode om een onbebouwd weiland of akkerland ten oosten van de Leuzesteeweg. Ten noordwesten van het onderzoeksgebied loopt een landweg van Ronse naar de Leuzesteeweg.

5.2.3

Kaart van Villaret (1748)

De Villaretkaart is genoemd naar Jean Villaret, ingenieur-geograaf bij het Franse hof en één van de makers van het kaartmateriaal. De kaart kwam tot stand na één van de Franse veroveringstochten door Vlaanderen in de periode 1745-48.

Het onderzoeksgebied bevindt zich in een ruraal gebied ten zuidwesten van de stadskern van Ronse.



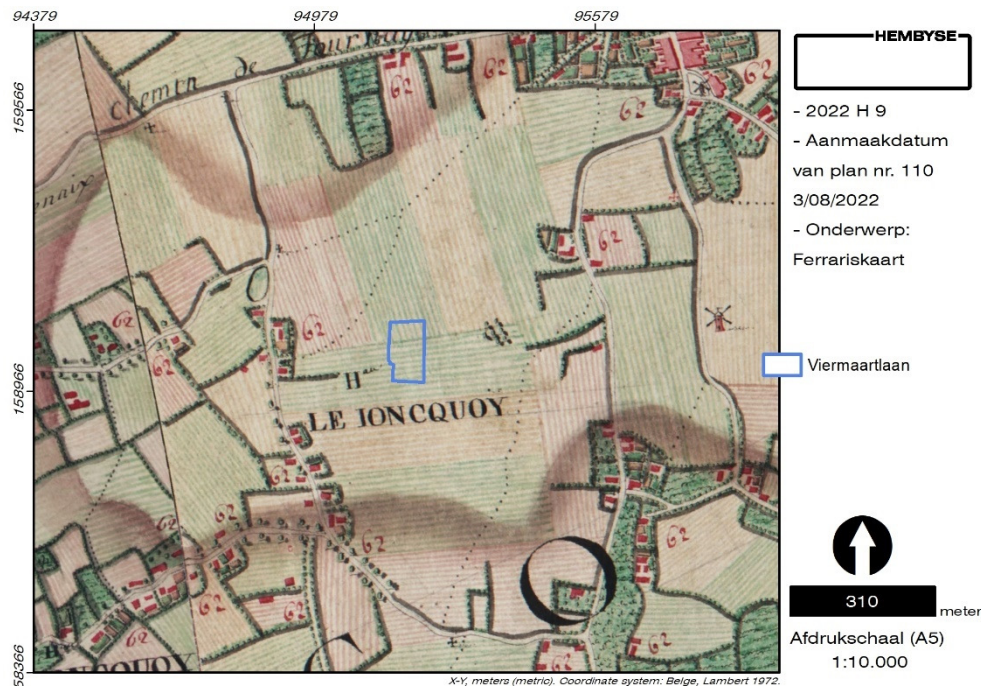
Figuur 37. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Villaret.

In de noordelijke hoek is sprake van een landweg. Het volledige onderzoeksgebied is verder vrij van structuren of gebouwen. Naar alle waarschijnlijkheid ging het om akkerland en/of weiland.

5.2.4

Atlas van Ferraris (1777)

Deze kaart kwam tot stand in opdracht van keizerin Maria-Theresia en keizer Jozef II. Onder leiding van generaal Joseph-Jean François graaf de Ferraris werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst systematisch en grootschalig gekarteerd. Op dit kaartmateriaal wordt het onderzoeksgebied gekarteerd als een akkerland.



65

Figuur 38. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.¹⁶

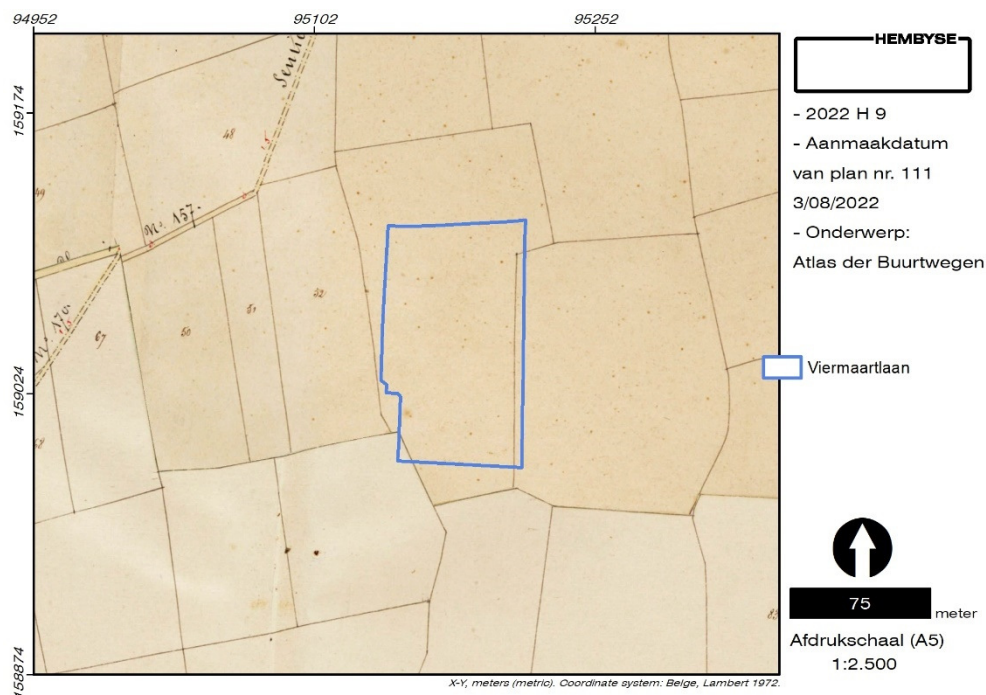
De landweg die op het kaartmateriaal van Villaret zichtbaar was, is ook hier gekarteerd maar bevindt zich iets meer in noordwestelijke richting. Deze landweg verbindt het stadscentrum van Ronse met het gehucht “Le loncquoy”, dat zich ten zuidwesten van het huidige onderzoeksgebied bevindt.

¹⁶ <http://www.geopunt.be/>

5.2.5

Atlas der Buurtwegen (1840)

Op het kaartmateriaal van de Atlas der Buurtwegen staat het onderzoeksgebied zeer gedetailleerd weergegeven. De perceelsgrenzen zijn aangeduid en zijn duidelijk de basis voor de nog bestaande perceelsindeling. Binnen het onderzoeksgebied zijn geen gebouwen of structuren gekarteerd, men kan besluiten dat het om akkerland of weiland ging.



Figuur 39. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.

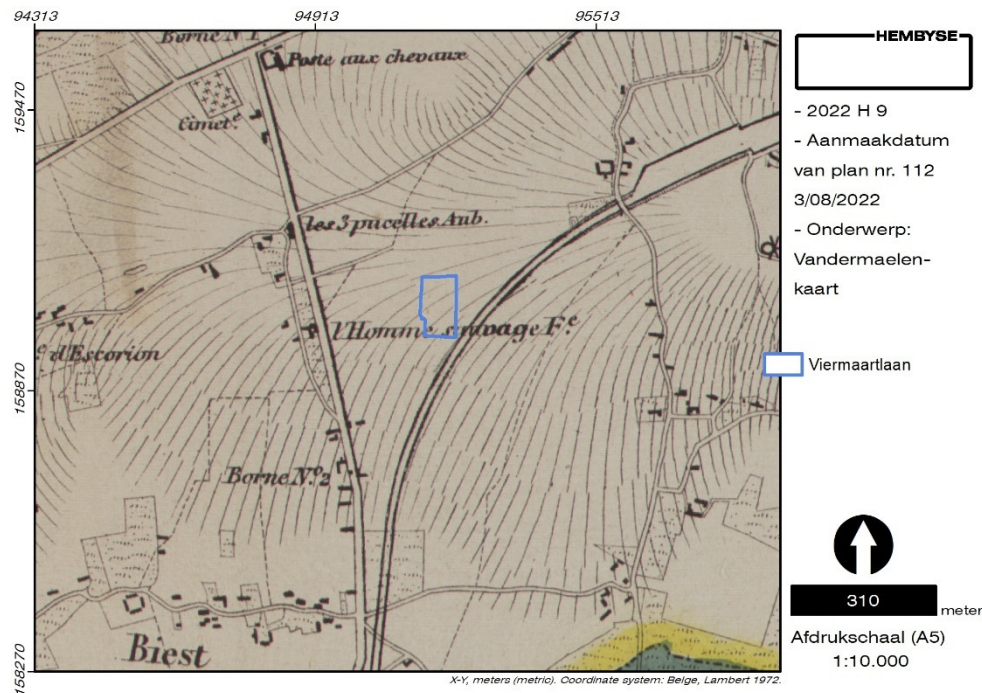
Ten westen is buurtweg n° 157 gekarteerd. Het betreft dezelfde weg als op de kaarten van Villaret en Ferraris, waarbij uit de gedetailleerde Atlas der Buurtwegen kan worden besloten dat deze buurtweg niet binnen het onderzoeksgebied heeft gelegen.

Opvallend is ook (niet op plan 111, cf. infra) dat het gehucht “Le loncquoy” niet meer gekarteerd is: er is nog sprake van enige verspreide bebouwing langs de straat, maar er is geen aanduiding meer van een gehucht.

5.2.6

Vandermaelen kaarten (1846-1854)

Op het georeferentieerde kaartmateriaal van Vandermaelen is het onderzoeksgebied eveneens gekarteerd zonder gebouwen of structuren, maar het ligt wel duidelijk op een noordoost-zuidwest georiënteerde helling.



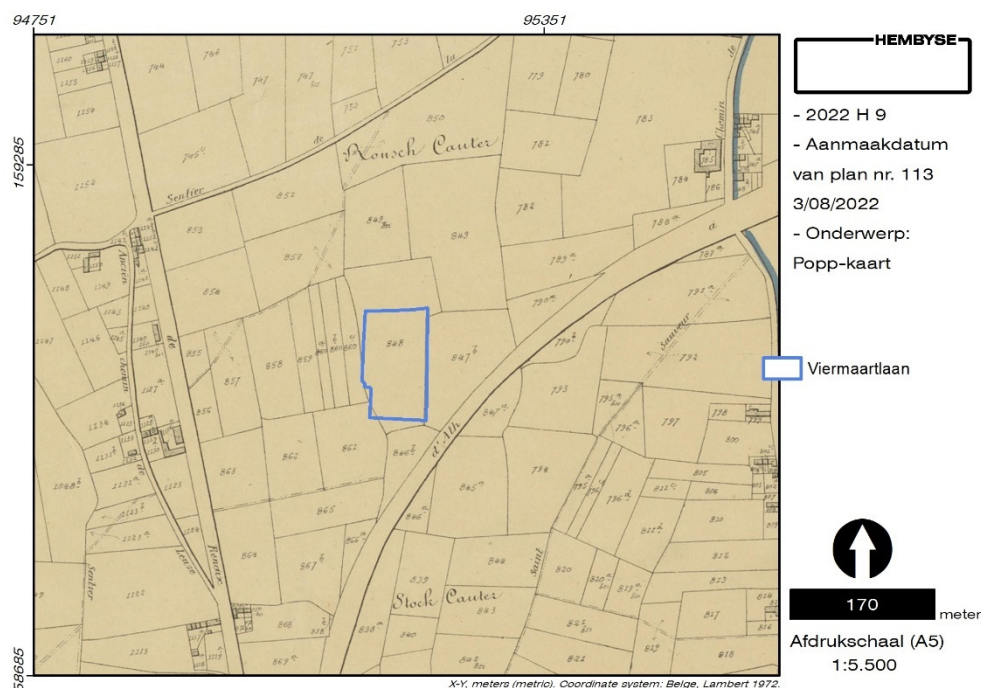
Figuur 40. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.

Opvallend -in vergelijking met het oudere kaartmateriaal- is de aanwezigheid van een spoorweg net ten oosten van het huidige onderzoeksgebied: het betreft de spoorweg van Ronse naar Ath.

Het gehucht “Le loncquoy” ten westen van het onderzoeksgebied is op dit kaartmateriaal duidelijk niet meer gekarteerd, er is enkel nog sprake van de “L’homme sauvage ferme”, wat losjes kan vertaald worden als “Hoeve Wildeman”.

5.2.7 Popp-kaarten (1830 – 1842)

Circa vijftig jaar na de opmaak van de Atlas van Ferraris verscheen voor onze gewesten een eerste versie van het kadasterplan, waarmee heden nog steeds gewerkt wordt. Deze plannen werden in het begin van de jaren 1830 opgemaakt en geven een goed beeld van perceelsindelingen en infrastructuur. Van een groot deel van deze percelen kan tevens het landgebruik worden afgelezen uit de kadastrale leggers (indien voorhanden¹⁷).



68

Figuur 41. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp.

De kaart van Popp geeft in grote lijnen dezelfde situatie weer als op de Vandermaelenkaart. Binnen het onderzoeksgebied is geen bebouwing gekarteerd. Het perceel staat geregistreerd onder Sectie D, perceelsnummer 848, en is in eigendom van een zekere Van Germeersch Appoline, grondbezitter te Ronse.

Ten oosten is het spoorwegtracé van de spoorlijn Ronse-Ath met naam en toenaam gekarteerd. Het hele gebied staat gekarteerd als de “Ronsch Cauter” en “Stock Cauter” (cf. §Landboek).

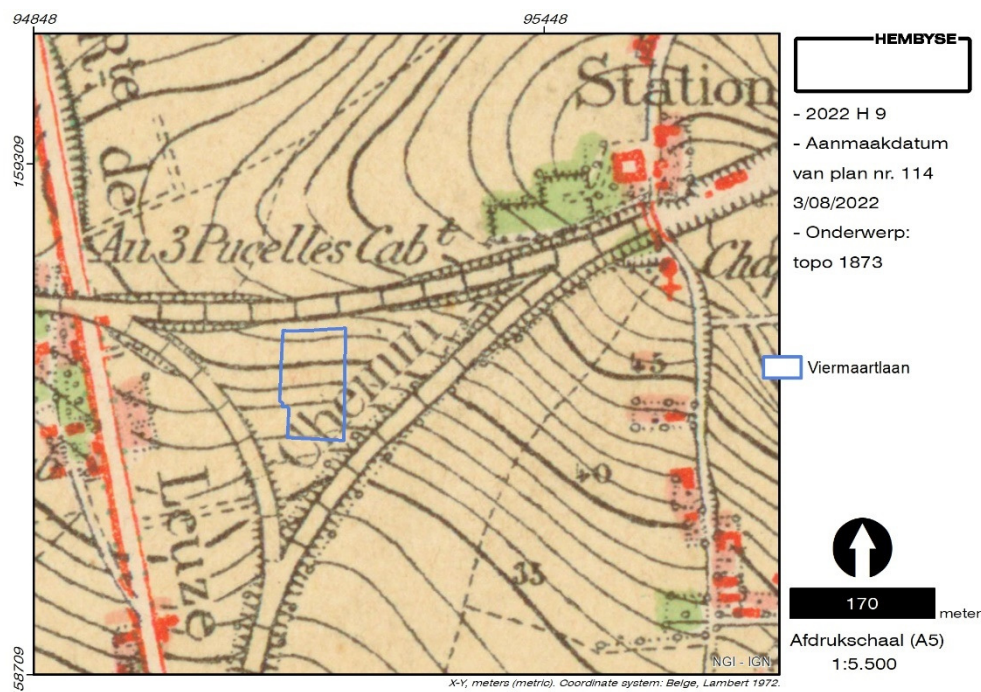
¹⁷ De atlas bleef immers onvoltooid waardoor een derde van alle Belgische gemeenten ontbreekt. Het betreft de oostelijke provincies Limburg, Luxemburg en Namen, de arrondissementen Turnhout en (deels) Antwerpen. Ook de steden Antwerpen, Gent, Geraardsbergen, Leuven, Luik, Oostende en Oudenaarde ontbreken.

5.2.8

Topografische kaart NGI, 1873

Het uitzicht van het onderzoeksgebied is op het einde van de 19^e eeuw nauwelijks gewijzigd, maar de omgeving is danig gewijzigd.

Niet alleen is er sprake van de spoorweg Ronse-Ath ten oosten van het onderzoeksgebied, ook ten westen en ten noorden is er nu sprake van spoorwegen. Opvallend, de westelijke spoorweg wordt op de Atlas der Waterlopen uit 1977 niet gekarteerd.



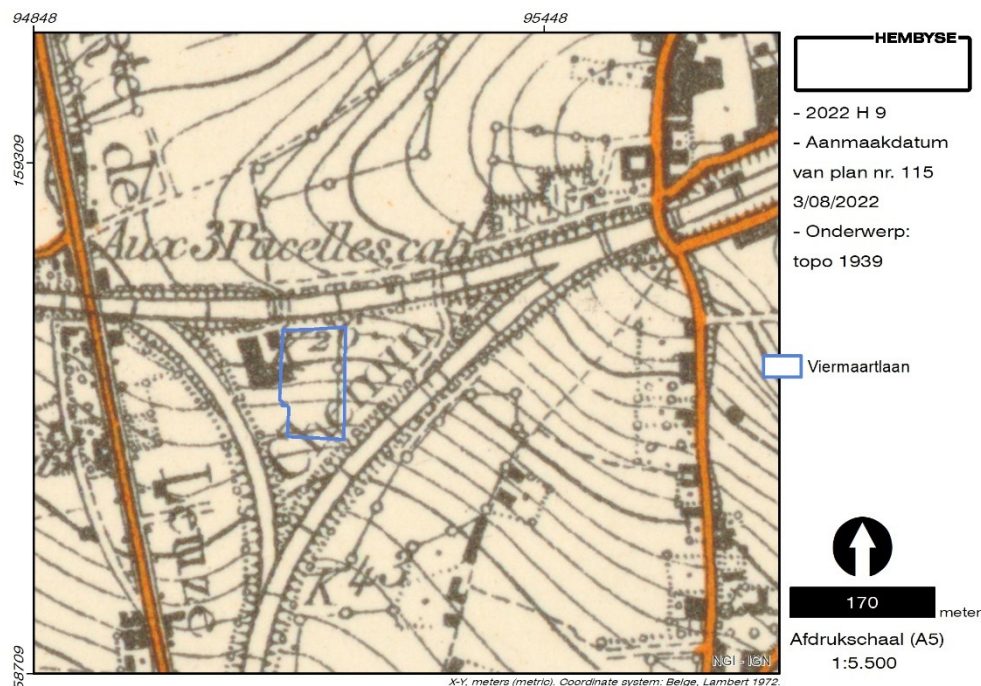
Figuur 42. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.

Het onderzoeksgebied wordt op deze manier als het ware ingesloten in een driehoekig gebied tussen de spoorwegen. Op het kaartmateriaal uit 1904 zijn geen wijzigingen gekarteerd.

5.2.9

Topografische kaart NGI, 1939

Op de topografische kaart uit 1939 verschijnt ten westen van het huidige onderzoeksgebied voor het eerst bebouwing. Het gaat om de weverij van Jean Cambier, die reeds in het historisch overzicht vermeld werd als één van de grote industriële van het 19^e-eeuwse Ronse. Ondanks het feit dat de weverij er al sinds het einde van de 19^e eeuw zou zijn geweest¹⁸, verschijnt deze pas aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog op het kaartmateriaal.



70

Figuur 43. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1939.

Opvallend is ook dat de huidige Viermaartlaan, die toen nog de Statiestraat heette, in 1939 reeds zou moeten hebben bestaan.¹⁹ De spoorlijn was afgeschaft in 1893 en tijdens het Interbellum werden reeds woningen langs deze straat gebouwd. Dit illustreert hoe zelfs met vrij jong kaartmateriaal omzichtig moet worden omgesprongen! De Viermaartlaan is in de jaren 1920 genoemd naar een incident in 1886:

¹⁸ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Mechanische weverij Jean Cambier [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/29142> (Geraadpleegd op 03-08-2022).

¹⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Viermaartlaan [online] <https://id.erfgoed.net/themas/4902> (Geraadpleegd op 03-08-2022).

“Op 4 maart 1886 kwam het in de bloeiende textielstad Ronse tot een massale opstoot, waarbij zowel arbeiders, patroons als stadsbestuur betrokken raakten. De oplegging van hoge boetes aan de lokale textielpatroons voor het vermeende onrechtmatig gebruik van een patent van de Franse ingenieur Grawitz leiden die dag tot een ware volksopstand, waarbij Grawitz wordt gegijzeld in het Hotel Lefebvre vlakbij het station. Uiteindelijk worden leger en Rijkswacht opgeroepen om de massa uiteen te drijven. Grawitz doet onder dwang afstand van zijn rechten en kan ‘langs de achterdeur’ uit Ronse ontsnappen. Na dit merkwaardige pre-sociale conflict volgde een monsterproces met massale veroordelingen. Tot op heden blijft echter de vraag wie wie manipuleerde gedurende die namiddag van 4 maart 1886. Later wordt in Ronse een nieuw aangelegde laan naar deze gebeurtenis vernoemd: de Viermaartlaan.”²⁰

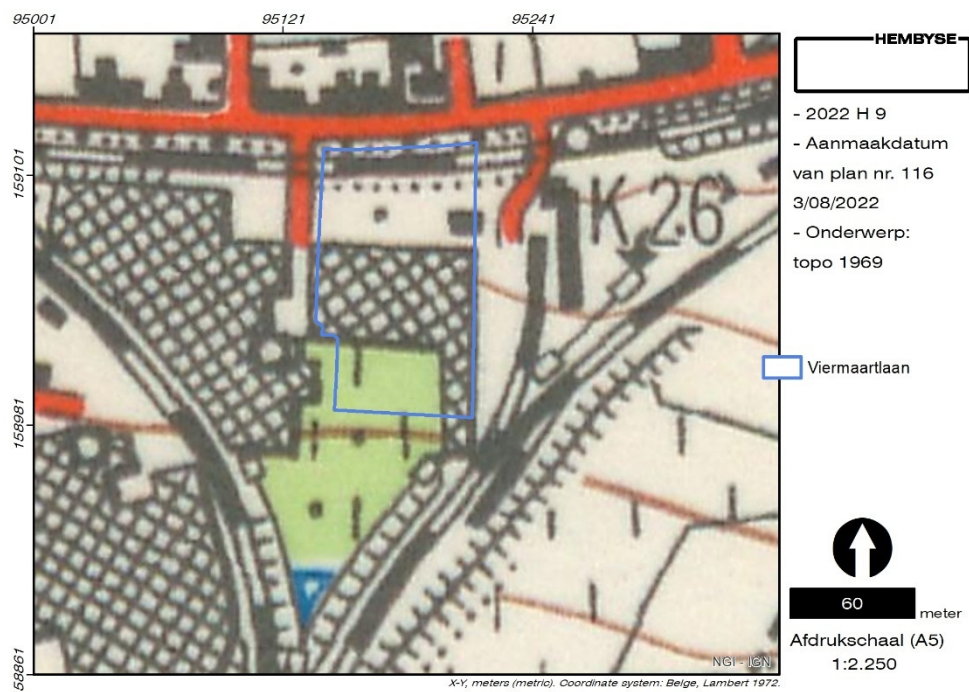
In realiteit is de straat ten noorden van de bestaande spoorweg aangelegd en zal de spoorweg pas later ontmanteld worden.

²⁰ <https://eskonpeupejer.com/2020/11/21/art-decowandeling-in-ronse-4km/>

5.2.10

Topografische kaart NGI, 1969

Op deze kaart wordt de uitgebreide weverij reeds gekarteerd (ondanks het feit dat deze er pas sinds 1985-1986 zou zijn geweest). Het centrale deel van het onderzoeksgebied, inclusief een lange vleugel aan de zuidoostelijke perceelsgrens, zijn bebouwd. Deze laatste bevindt zich in realiteit echter buiten het huidige onderzoeksgebied en maakt deel uit van bebouwing op een belendend perceel.

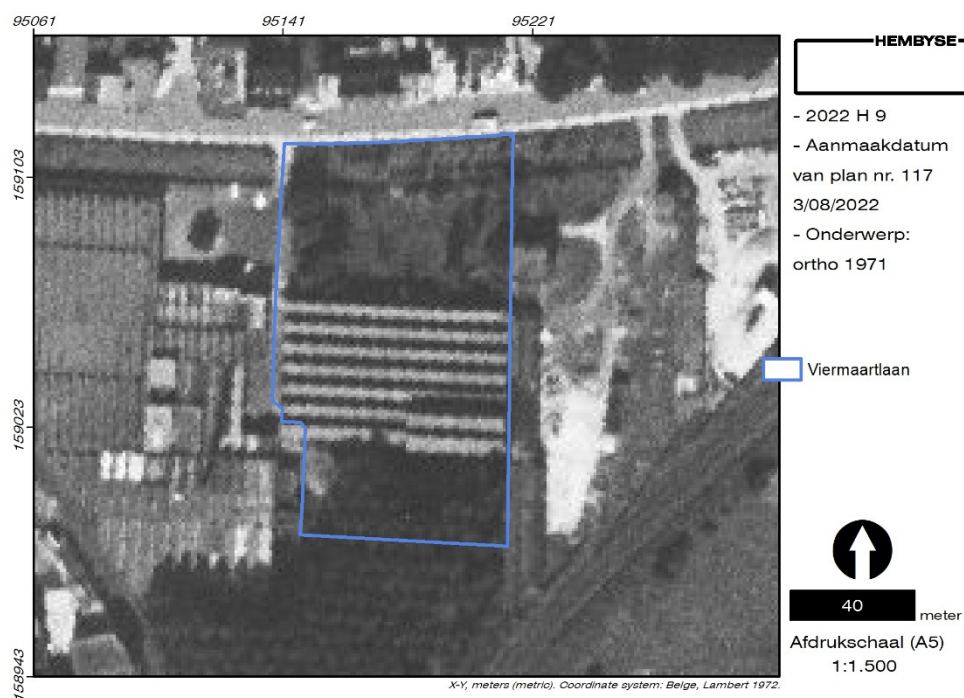


Figuur 44. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1969.

In het zuiden is sprake van een drassig bosgebied. In het noorden is er echter sprake van een gebouwtje en de meest noordelijke strook van het gebied (nu groenzone) valt binnen de gekarteerde spoorweg.

5.2.11 Orthofoto uit 1971

Op de orthofoto uit 1971 is de situatie zoals op het kaartmateriaal uit 1969 duidelijk herkenbaar. Van noord naar zuid is er eerst sprake van de spoorwegbedding (die enkel nog uit een talud lijkt te bestaan) en een groenzone.



Figuur 45. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971.

Centraal is er sprake van een deel van het complex van de weverij, waarvan de gebouwen tot op heden aanwezig zijn. Vanaf 1985 zou dit de weverij Anfibe zijn:

“Anno 1931 is de firma opgericht onder de naam ANFIBE (An cienne Fi rme Be sard Frères), als een familiebedrijf gespecialiseerd in het weven van uniformstoffen voor dames- en herenbovenkledij. Het productengamma bestaat voornamelijk uit weefsels in '55 % Polyester - 45% wol' al dan niet verwerkt met elastaan bestemd voor Corporate fashion en Image wear. Aanvankelijk gevestigd in Louise-Marie en in 1986 verhuisd naar nieuwe gebouwen in de Viermaartlaan te Ronse om een verdere expansie mogelijk te maken.”²¹

²¹ <https://www.infoisinfo.be/kaart/anfibe-en-co-nv/ronse/801128>

In het zuidelijke deel van het terrein lijkt sprake te zijn van een dennenaanplant, deze staat op de topografische kaart gekarteerd als een nat bos.

5.2.12 Orthofoto uit 1990

De orthofoto uit 1990 is de eerste luchtfoto in kleur waarop het uitzicht van het onderzoeksgebied min of meer duidelijk af te lezen valt. Het onderzoeksgebied lijkt niet substantieel te zijn gewijzigd.

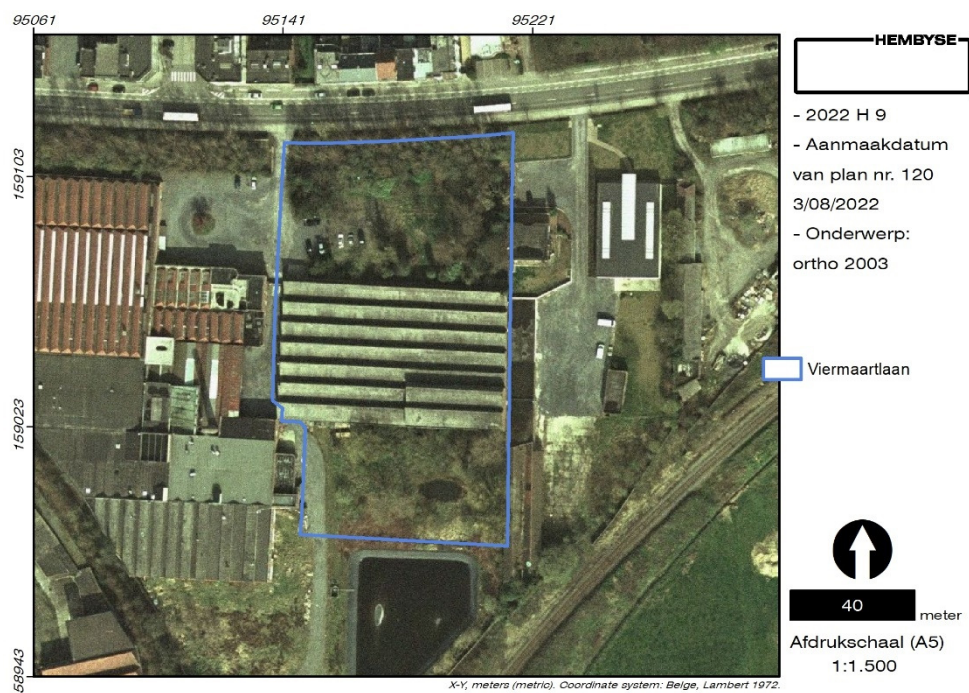


Figuur 46. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1979-1990.

Zowel in het noordelijke als in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied lijkt echter wel een groot deel van de bomen te zijn gerooid. In het zuidelijke deel van het gebied lijkt er zelfs sprake te zijn van een bijna volledige ontbossing.

5.2.13 Orthofoto uit 2003

Op de orthofoto uit 2003 is het uitzicht van het onderzoeksgebied weinig gewijzigd. In het noorden is er sprake van een parkeerzone, mogelijk is een deel van de verwijdering van de vegetatie in functie daarvan gebeurd.



Figuur 47. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.

De hallen van de weverij zijn niet gewijzigd. In het zuiden is er sprake van de aanleg van een toegangsweg en een vijver of wadi en ten zuiden van het onderzoeksgebied is er ook sprake van een meer omvangrijk afvalwaterbekken. Op de orthofoto uit 1995 (zwart-wit) zijn deze uitgravingen reeds duidelijk herkenbaar, waardoor kan worden besloten dat deze in de periode 1991-1995 zijn aangelegd.

Het onderzoeksgebied wijzigt niet meer sinds 2003 (en in essentie niet sinds 1995). Op de luchtfoto uit 2016 is zichtbaar hoe het afvalwaterbekken ten zuiden van het onderzoeksgebied wordt gedempt. Deze situatie, die ook goed herkenbaar is op de meest recente orthofoto, is tevens hoe het onderzoeksgebied tijdens het plaatsbezoek werd aangetroffen. De orthofoto's na 2003 worden dus niet in dit dossier opgenomen (met uitzondering van de meest recente orthofoto, die in §Plaatsbezoek is opgenomen).

6 Dataset en waardering

6.1 Bestaande data

Het archeologietraject bestaat uit een aantal onderzoeksmethodes, waarvan is afgewogen of deze “mogelijk” (uitvoerbaar), “nuttig” (archeologisch relevant), “schadelijk” (schadelijk voor het archeologisch bodemarchief) en noodzakelijk (noodzakelijk voor de waardering van het archeologisch kennispotentieel) zijn.

Op basis van het uitgevoerde traject kunnen de reeds toegepaste methodes worden getoetst.

Bureauonderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
	☒	☒	☐	☒	☒

toelichting

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied sterk verstoord is. Er is sprake van een genivelleerde helling met ondiep geremanieerd tertiair sediment, met centraal een weverij die voorzien is van verschillende kelders. De weverij zit in de helling ingesneden. Ten zuiden van de weverij is sprake van een groenzone, ook daar is de bodem verstoord. Er is tevens sprake van een vijver, wat een aanvullende verstoring is.

76

Controleboringen	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
	☒	☒	☐	☐	☒

toelichting

Binnen het onderzoeksgebied werden twee controleboringen uitgevoerd, waaruit bleek dat het terrein geen natuurlijke of pre-industriële (agrarische) bodems bevat.

De verwachting naar het aantreffen van goed bewaarde en volledige archeologische structuren is zeer laag, tot onbestaand !

Dit leidt tot de vraag: zijn deze methodes voldoende zodat een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de eventueel reeds gekende archeologische sporen mogelijk zijn ?

Antwoord: JA ☒ NEE ☐

Indien de dataset volledig is, kan deze aan de geplande werken worden getoetst en kan een beslissing genomen worden over de impact van de geplande werken.

Indien de dataset onvolledig is, worden in de volgende hoofdstukken verdere maatregelen getoetst.

6.2 Ontbrekende data

Indien de dataset onvolledig is, dient een afweging te worden gemaakt van mogelijke onderzoeksmethoden om de dataset te vervolledigen. Dit is dezelfde afweging als van de reeds toegepaste onderzoeksmethoden:

Geofysisch onderzoek

Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Er zijn geen specifieke onderzoeksvragen die deze surveymethode noodzakelijk of nuttig maken.

Landschappelijke boringen

Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Uit de aardkundige data blijkt dat er geen kans is op het aantreffen van paleo-horizonten, noch uit het Pleistoceen, noch uit het Holoceen.

Prospectie met ingreep in de bodem ifv sporensites (proefsleuven, proefputten)

Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
☒	☐	☐	☐	☐

toelichting

Een proefsleuvenonderzoek heeft geen meerwaarde als surveytechniek. Op basis van de bureaustudie en de controleboringen is er geen verwachting naar bewaarde archeologische sporen, structuren of sites.

**Vlakdekkende
opgraving**

Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Uitgevoerd
☐	☐	☐	☐	☐

toelichting

Niet noodzakelijk.

Indien één of meerdere onderzoeksmethodes **noodzakelijk** zijn voor het vervolledigen van de archeologische dataset, worden deze in het programma van maatregelen besproken.

Te nemen

maatregelen:

JA

☐

NEE

☒

Korte omschrijving:

VRIJGAVE VAN HET TERREIN

6.3 Waardering

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel en een waardering van de archeologische sporen mogelijk is, kan ook een waardering van de site worden gedaan.

Indien een inschatting van het archeologisch kennispotentieel niet mogelijk is (onvoldoende data), dient de waardering te worden uitgesteld tot de dataset vervolledigd is.

Indien de site geen archeologisch kennispotentieel of potentieel op aanzienlijke archeologische kenniswinst bevat (door een totaal gebrek aan archeologische sporen en structuren), dan is de waarde van de site vanuit archeologisch standpunt uiteraard nul. Indien de site een aantal sporen en structuren bevat, dient het potentieel aan archeologische kenniswinst/kennisvermeerdering afgewogen te worden aan zowel de geplande werken als de maatschappelijke en economische investering die noodzakelijk is voor het bewaren van het archeologisch kennispotentieel.

Conform de CGP worden ook onderzoeksvragen geformuleerd, die in de waardering van het onderzoeksgebied en de daarbinnen al dan niet aangetroffen archeologische sites, worden beantwoord.

Deze onderzoeksvragen zijn:

3. Kan er op basis van de bestaande dataset bepaald worden of er archeologische sporen, structuren of afgelijnde sites (“vindplaatsen”) aanwezig zijn ?

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied zijn archeologische sporen en structuren met een aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid afwezig, gezien de verstoringen binnen en het nivelleren van het terrein. Centraal is een gebouw in de helling ingesneden, in het noorden is sprake van een genivelleerd terrein naast een voormalige spoorweg, in het zuiden is sprake van een vijver. Het terrein is verstoord, genivelleerd en versnipperd.

Daardoor wordt de kans op het aantreffen van goed bewaarde archeologische sporen en structuren zo danig klein, dat het uitvoeren van verder (voor)onderzoek niet kan worden verantwoord.

1. Zo ja: Is deze archeologische vindplaats voldoende waardevol dat het behoud in situ of ex situ de noodzakelijke investeringen verantwoordt ? Zo ja: motiveer.

In de afweging kosten versus baten heeft het weinig zin om verder archeologisch onderzoek (i.e. prospectie) uit te voeren.

7 Literatuuroverzicht

7.1 Naslagwerken

Agentschap Onroerend Erfgoed 2021: *Historische stadskern van Ronse* [online] <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/300596> (geraadpleegd op 5 augustus 2021).

Acke B., Bracke M. & Van Quaethem K., 2018. *Nota Ronse Grote Markt* (ongenummerde nota van het uitgesteld vooronderzoek door Acke & Bracke BV), Moerbeke-Waas.

Antrop M., 2002. *Traditionele landschappen van het Vlaamse Gewest, Versie 6.1*, opgemaakt door de Vakgroep Geografie van de UGent.

Bogemans, F., 2005. *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart – kaartblad 30/38*, Geraardsbergen & Ath (deel), Vrije Universiteit Brussel, Brussel.

80

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

Gysseling M., 1960. *Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226)*.

Loveniers M., 2022. *Archeologienota Viermaartlaan te Ronse (Oost-Vlaanderen)*, ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 883, Gent.

Matthijs J., 2002. *Toelichting bij de Quartairgeologische kaart. Kaartblad 27-28-36, Proven-leper-Ploegsteert*, Geological Service Company bvba.

Van Eynde M., 2021, *Oswald Ponettestraat te Ronse (Oost-Vlaanderen)*, ADEDE Archeologisch Rapport 770, Gent.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Velleman J., 2020. *Nota Verkaveling Leuzesesteenweg te Ronse (Archeologisch Vooronderzoek). Verslag van Resultaten Landschappelijk bodemonderzoek – 2020D186.*, RAAP België – Rapport 503, Eke.

7.2 Online bronnen

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/?local=nl_BE

<https://geoplannen.omgeving.vlaanderen.be/roviewer/?t=7&m=1&category=2>

www.geologievannederland.nl

<https://www.ontdekronse.be/nl/pyreneeën-tombe>

8 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het gewestplan.....	11
Figuur 2. Inplantingsplan ontworpen toestand.	12
Figuur 3. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodemgebruiksbestand/landgebruik van de regio.	14
Figuur 4. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het bodembedekkingsbestand.....	15
Figuur 5. Route van het plaatsbezoek ten opzichte van de meest recente luchtfoto. Onder: zicht op het onderzoeksgebied in noordelijke richting.	16
Figuur 6. Zicht op het noordelijke deel van het onderzoeksgebied.	18
Figuur 7. Zicht op de gebouwen van de weverij Anfibe. Onder: toegang tot ondergrondse structuren die niet toegankelijk waren.....	19
Figuur 8. Aanduiding van de kelders. Onder: zicht op één van de tanks in de kelder.	20
Figuur 9. Zicht op de overkapping aan de zuidelijke “hoek” van de weverij.	21
Figuur 10. Zicht op het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied.....	22
Figuur 11. Situering van het onderzoeksgebied op de traditionele landschappenkaart.....	27
Figuur 12. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de geklasseerde waterlopen en de van nature overstroombare gebieden.	28
Figuur 13. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m.	30
Figuur 14. Situering van het onderzoeksgebied op het DHMVII, DTM 1m, lokale opname.....	31
Figuur 15. Situering van het hoogteprofiel ten opzichte van het DHMVII.	32
Figuur 16. Hoogteprofiel noord-zuid.....	32
Figuur 17. Situering van het onderzoeksgebied op de multidirectionele hillshade.	33
Figuur 18. Situering van het onderzoeksgebied op de afgeleide erosiegevoeligheidskaart.....	35
Figuur 19. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de fysische systeemeenheden van Vlaanderen.	37
Figuur 20. Geologisch 3D-model van het onderzoeksgebied.	38

Figuur 21. Situering van het onderzoeksgebied op de tertiair geologische kaart (1/50.000).....	39
Figuur 22. Situering van het onderzoeksgebied op de quartair geologische profieltypekaart.....	40
Figuur 23. Situering van het onderzoeksgebied op de samengestelde quartair geologische profieltypekaart (1/50.000).....	41
Figuur 24. Situering van het onderzoeksgebied op de bodemkaart.	44
Figuur 25. Situering van het onderzoeksgebied op de WRB soil units kaart.	45
Figuur 26. Situering van de voor het onderzoeksgebied relevante DOV-boringen op de WRB soil units kaart.	47
Figuur 27. Situering van de controleboringen ten opzichte van de bodemkaart.	49
Figuur 28. Controleboring 1.....	49
Figuur 29. Controleboring 2.....	50
Figuur 30. Overzichtsplan van de boorlocaties van de verschillende bodemonderzoeken.	51
Figuur 31. Overzichtsplan van de boorlocaties door Artemis Milieu.....	52
Figuur 32. Situering van de CAI-locaties rondom het onderzoeksgebied.....	55
Figuur 33. Situering van de gekarteerde in akte genomen archeologienota's rondom het onderzoeksgebied. Onder: archeologienota voor de Viermaartlaan, sportplein.	57
Figuur 34. Weergave van de stad Ronse in de Flandria Illustrata van Sanderus (1640).	60
Figuur 35. Uittreksel uit het land- en kaartboek van Ronse uit 1684.	61
Figuur 36. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van het landboek uit 1684. Onder: uittreksel van de eigenaars van de percelen.	63
Figuur 37. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Villaret.	64
Figuur 38. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de kaart van Ferraris.....	65
Figuur 39. Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen.	66
Figuur 40. Situering van het onderzoeksgebied op de kaart van Vandermaelen.	67
Figuur 41. Situering van het onderzoeksgebied op de kaarten van Popp.....	68
Figuur 42. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1873.....	69

Figuur 43. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1939.....	70
Figuur 44. Situering van het onderzoeksgebied op de topografische kaart uit 1969.....	72
Figuur 45. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1971.	73
Figuur 46. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 1979-1990.	74
Figuur 47. Situering van het onderzoeksgebied op de luchtfoto uit 2003.	75

<i>Hembyse Archeologie is een handelsnaam van de in 2017 opgerichte vennootschap Hembyse BV.</i>	
<i>Maatschappelijke zetel:</i>	<i>Vogelhoekstraat 25A, 9050 Gentbrugge</i>
<i>BTW:</i>	<i>BE 0677.720.687</i>
<i>IBAN:</i>	<i>BE25890214307282</i>
<i>BIC:</i>	<i>VDSP BE 91</i>
<i>Telefoon:</i>	<i>0032 472 89 97 66</i>
<i>E-mail:</i>	<i>info@hembyse.net</i>
<i>Website:</i>	<i>www.hembyse.net</i>
<i>Sociale media:</i>	<i>https://www.facebook.com/HembyseArcheologie/</i>